

Áigi: Ođđajagemánu 30. beaivve 1990, dii.: 09.00 - 17.30
 Ođđajagemánu 31. beaivve 1990, dii.: 09.20 - 14.00
 Guovvamánu 01. beaivve 1990, dii.: 09.00 - 17.15

Báiki: 30.- 31.01. Kulttorviesus, ja 01.02. Karasjok Turisthotel
 Kárášjogas.

Áirasat:

1. Olav M. Dikkanen	22. Nils Jernsletten
2. Magnhild Mathisen	23. Aage Pedersen
3. Inger K. Juuso	24. Esther Fjellheim
4. Johan Jernsletten	25. Olav Andersen
5. Steinar Pedersen	26. Haldis Thommassen
6. Jon V. Aslaksen	27. Inger-Ann Fosli
7. Hans Guttorm	28. Oddvin Storelv
8. John H. Eira	29. Ivar M. Simonsen
9. Egil Olli	30. Inger A. Johansen
10. Ole H. Magga	31. Lennart Mikkelsen
11. Mathis M. Sara	32. Ante Eriksen
12. Mikkel A. Gaup	33. Ing-Lill Pavall
13. Alf E. Nystad	34. Ella Holm Bull
14. Josef Vedhugnes	35. John Nordfjell
15. Peder Mathisen	36. Jarle Jonassen
16. Svein H. Bårdsen	37. Máret Guhttor
17. Ruth Rye Josefsen	38. Ingrid Wernberg
18. Mimmi Bæivi	39. Johan M. Sara
19. Eilif O. Larsen	
20. Lars Nilsen	
21. Mary Mikalsen	

Čoavdinohcamušat dieđihuvvojedje ja mieđihuvvojedje áirasiidda
 nr 6: Jon V. Aslaksen, ja nr 26: Haldis Thommassen.

Várreáirras áirasii nr 6: Magnar Helander loaiddai beavdái.
 Várreáirras áirasii nr 26: Anders Oskal lei gohččojuvvon muhto
 ii bohtán čoahkkimii.

Gaskaáigásaš čoavdimat mieđihuvvojedje čuovvomaš áirasiida:

30.01: Peder Mathisen	dii. 11.45 - 12.15
31.01: Ester Fjellheim	dii. 12.25 - 13.30
01.02: Josef Vedhugnes	dii. 14.00 - gitta čoahkkima lohppii.

SÁMEDIGGI

SÁMEDIGGE

SAEMIEDIGKIE

SAMETINGET

BEAVDEGIRJI 1/90

SIIDU 2

Áššelistu:

- ÁŠŠI 1/90 ČOAHKKIMA VUOĐDUDEAPMI
- NAMMAČUORVUN, ČOAVDIMAT/ VÁRREÁIRASIID GOHČČUN
- DOHKKEHIT GOHČČUMA JA ÁŠŠELISTTU
- VÁLLJET BEAVDEGIRJJI VUOLLÁIČÁLLIID
- ÁŠŠI 2/90 STIVRRA DIEĐIHEAPMI DOAIMMAIDIS BIRRA
- ÁŠŠI 3/90 DIEĐUT
- ÁŠŠI 4/90 SÁMEDIKKI ORGANISEREN
ORGANISAŠUVDNALÁVDEGOTTI EAVTTUHUS
- ÁŠŠI 5/90 MEARRIDIT SÁMEDIKKI BARGIIDE BARGONJUOLGGADUSAID
- ÁŠŠI 6/90 SUODJALUSA HUKSENPLÁNAT SKOABERJÁVRÁI.
BÁGGOLOTNONDIEĐÁHUS ÁMMUNIŠUVDNAVUORKAGIID GEAŽIL.
- ÁŠŠI 7/90 OVDAGIHTII DIEĐIHEAPMI PLÁNAID BIRRA OKTII ČATNAT
BÁHCCIN-JA HÁRJEHALLANGUOVLLUID MEAVKKIS JA BLÁTINDAS
- ÁŠŠI 8/90 VEAHKKEVÁRREDILÁLAŠVUOHTA BÁRENTSÁBIS
- ÁŠŠI 9/90 SÁMEDIGGI. GASKAÁIGÁSAŠ MIHTTOMEARIT JA HÁLDENVUOGIT
ÁIGODAHKII 1989-1993 OKTAN DOAIBMAPLÁNAIN 1990 VÁRÁS.
- ÁŠŠI 10/90 STÁHTABUŠEAHTTA 1991. KAP.503 - SIERRA DOAIMMAT SÁMI
ÁLBMOGA VÁRÁS, - ÁLGOEVTTOHUS BUŠEHTTII.
- ÁŠŠI 11/90 NOROGGA O Aidnu ILO K-169-ÁI - GULASKUDDANCEALKKA.
- ÁŠŠI 12/90 EVTTOHUS LÁHKANJUOLGGADUSAIDE SÁMI GIELA GEAVAHEAPMÁI
- ÁŠŠI 13/90 VÁLGGAT SOITET (GČ. ÁŠŠI 4/90).
- ÁŠŠI 14/90 SÁMEDIKKI 1990 ČOAHKKINPLÁNA.
- ÁŠŠI 15/90 DIEĐIHIT ÁŠŠIID MAID HÁLIIDIT GALGET MEANNUDUVVOT

ÁŠŠI 1/90 ČOAHKKIMA VUOĐUDIT

Sámedikki jođiheaddji Ole Henrik Magga rabai čoahkkima.

a) Gohččuma dohkkehit:

Gohččun beaivád. 10.01. 1990 dohkkehuvvui ovttajienalaččat mearkašumiid haga.

b) Áššelistu dohkkehit:

Áššelistu mii čuovui gohččuma dohkkehuvvui lasseáššiid haga.

c) Lassin čoahkkinjođiheaddjái, čuovvovaš áirasat välljejuvvoje čállit vuollái beavdegirjji:

Josef Vedhugnes evttohii: Inger Anne Johansen
Nils Jernsletten evttohii: Ing-Lill Pavval

Guktot välljejuvvoje ovttajienalaččat.

d) Čoahkkinmeanut:

Josef Vedhugnes evttohii: Ságastallanáigi biddjo 15 minuktii
váldoságastallái ja evttoheaddjái.

Ovtajienalaččat dohkkehuvvon.

ÁŠŠI 2/90 STIVVRA DIEĐUT DOAIMMAIDIS BIRRA.

Sámedikki jođiheaddji Ole Henrik Magga dieđihii stivrra doaimmai birra dán rádjai.

ÁŠŠI 3/90 DIEĐUT

Aššit mat dieđihuvvojedje leat sierralaš diehtočoakkaldagas.

Čuovvovaččat bukte čálalaš mearkašumiid diehtoáššiide ja áššái 2/90:

Bargiidbellodaga joavku: 4 mearkašumi
Sorjjasmeahttomiid lihtodus: 3 mearkašumi

Dát mearkašumit leat ráddjojuvvon diehtočoakkáldagain ovttas.

ÁŠŠI 4/90 SÁMEDIKKI ORGANISEREN. ORGANISAŠUVDNALÁVDEGOTTI
EVTTOHUS.

1 Áššebáhpirat:

- a: Sámedikki njuolggadusat, maid organisašuvdnalávedgoddi lea dahkan skábmamánus 1989.
- b: Čielggadus organisašuvdnalávedgotti čoahkkimis 9.- 10.11.89.
- c: Mearkašumit Sámediggeáirasis Máret Guhttoris, beaiváduvvon 11.12.89.
- d: Olggosčála Sámediggestivrra beavdegirjjis, ášši S 8/90.
- e: Hálddahusa áššeovdanbuktin áššis S 8/90.

2 Ovddiduvvon evttohusat:

EVTTOHUS ORGANISAŠUVDNALÁVDEGOTTIS: SÁMEDIKKI NJUOLGGADUSAST

§ 1. Vuosttamuš dábálaš čoahkkin.

Sámedikki vuosttamuš čoahkkin lea ovdalgo golggotmánnu nohká, dattege ii ovdal 1. b golggotmánus dan jagi go válggat leat, vrd. Sámelága § 2-3, 4. osiin. . Čoahkkin galgá dábálaš bures almmuhuvvut áiggil.

§ 2. Vuosttamuš dábálaš čoahkkima rahpan manná válggaid.

Sámedikki vuosttamuš dábálaš čoahkkima dat olmmoš rahpá gean Gonagas nammada rahppin.

§ 3. Gaskaáigásaš jođiheapmi.

Sámedikki vuosttamuš dábálaš čoahkkima manná válggaid jođiha presideanta (presideantagoddi) ovddit Sámedikkis dasságo Sámedikki áirasat leat válljen presideantta iežaset gaskkas. Presideanta (presideantagoddi) čuorvu namaid ja vuostáiváldá áirasiid ja sadjásaččaid fápmudusaid.

§ 4. Čoavdimat ja heaibamat.

Sámediggi meannuda čoavdinohcamušaid presideantta (presideantagotti) evttohusaid vuođul. Dieđihuvvon heaibamat ja čoavdinohcamusat čielggaduvvojit ja meannuduvvojit. Sámedikki čoahkkin ii sáhte álggahuvvot ovdalgo unnimus bealli áiraiin leat loaidan čoahkkimii.

§ 5. Áirasiid sajít.

Ollesčoahkkimiin Sámedikki áirasat gávdnet sajiideaset válgakreatssaid ortnega mielde (vrd. Sámelága § 2-4).

§ 6. Geatnegasvuohta doaimmaid váldit badjelasas.

Áirasat leat geatnegasat váldit badjelasas doaimmaid masa válljejuvvojit Sámedikkis.

§ 7. Fápmuduslávdegoddi.

Manimus čoaikkimis válgaáigodagas Sámediggi áirasiid gaskkas vállje 5-olbmo lávdegotti 5 sadjásaččaiguin geat gaskaáigasaččat galget guorahallat áirasiid ja sadjásaččaid fápmudusaid Sámediggái. Sámediggi vállje maid lávdegotti jođiheadđi ja su sadjásačča. Lávdegottis berrejit joavkkut Sámedikkis leat mielde joavkosturrodagaid ektui.

Fápmuduslávdegoddi ovddida válgadohkkehanevttohusa Sámediggái dohkkeheapmai dallán go Sámediggi čoaikkana. Ráhkkanaddi fápmuduslávdegoddi ii galgga almmuhit evttohusas.

Sámediggi iskkada fápmudusaid nu fargga go vejolaš Sámedikki válganjuolgadusaid §§ 54-56 mielde.

§ 8. Fápmudusaid dohkkeheapmi

Áirasiid fápmudusaid dohkkehit jienasteami bokte. Iešguhtet áirras ii leat mielde jienastagainis dohkkeheamen iežas fápmudusa.

Jus váilojit dárbbaslaš dieđut dohkkehit áirasa, sáhtta son oažžut gaskaáigasaš dohkkeheami boahhte Sámediggečoaikkimii, gos loahpalaš dohkkeheapmi mearriduvvo.

§ 9. Sámedikki ráđđi

Sámediggi vállje sámediggeráđi mii galgá jođihit ja háldet Sámedikki doaimmaid.

§ 10. Čoaškádus

Sámediggeráđis galgá leat presideanta, nubbin presideanta ja 3 (5) miellahtu. Sámedikki presideanta doaibmá olles áiggis ja oažžu buhtadusa Sámedikki mearrádusaid mielde.

Presideanta doaibmá dasságo ođđa Sámediggi válggaid manná lea vuodđuduvvon.

§ 11. Válggat

Presideanta, nubbin presideanta ja lahtut sámediggeráđđái vállje juvvojit Sámedikki áirasiin ja áirasiid bokte. Jus presideanta ja nubbin presideanta leaba heaiban, de válljejuvvo gaskaáigasaš jođiheadđi sámediggeráđi lahtuid gaskkas.

Go vállje presideanta, nubbin presideant ja lahtuid sámedigge-
ráđđái, de iešguhte válljejuvvo sierra jienasteamis.

Evttohas lea válljejuvvon jogo presideantan, nubbin
presideantan dahje lahttun sámediggeráđđái jus lea ožžon eanet
go beali jienain vuosttas jienasteamis. Jus ii guhtege oaččo
eanet go beali jienastagain, de jienastuvvo ođđasit. Dalle lea
son válljejuvvon geas leat eanemus jienastagat (ovttačalmmat
eanetlohku). Jus eanebut leat ožžon ovttačalmmat eanetlogu, de
jienastuvvo ođđasit dáid gaskkas. Jus evttohasat dálge ožžot
seammá ollu jieastagaid, de gessojuvvo vuorbi.

§ 12. Merrengelbbolašvuhta

Sámediggeráđđi lea merrengelbbolaš go unnimus 3 (5) ráđi lahtuin
leat loaidan beavdái.

§ 13. Sámediggeráđi doaibmanáigi

Sámedikki válljen ráđđi doaibmá Sámedikki válgaáigodaga,
minddar go Sámediggi lihccu ráđi eahpeluohttámuša geažil. Jus nu
geavaš, de válljejuvvo ođđa ráđđi seammá njuolggadusaid mielde
go leat čilgejuvon § 11 Válggat.

§ 14. Presideantagoddi

Sámediggi vállje presideantagotti gárvvistit áššelistu Sámedikki
diggostallamiidda, ja almmuhit ja jođihit Sámedikki čoahkkimiid.

Presideantagottis galget leat 3 lahtu: jođiheaddji, sadjásaš
jođiheaddji ja čálli, ja válljejuvvo nu ahte nu bures go
vejollaš dávista dikki joavkkuide (.., nu ahte Sámedikki presi-
deanta lea presideantagotti jođiheaddji).

Presideantagoddi doaibmá dassáži go ođđa Sámediggi lea
vuođđuvon.

§ 15. Válgalávdegoddi

Manná go Sámediggi lea vuođđuvon, válljejuvvo válgalávdegoddi
mas lea 5 lahtu ja seammá ollu sadjásaččat. Lávdegotti lahtuid
válljen berre nu bures go vejolaš dávisit dikki sierralaš
joavkkuide. Válgalávdegoddi buktá evttohusa mo Sámedikki váldo-
lávdegottiid čoahkádus galgá leat.

Válgalávdegoddi buktá evttohusa buot válggaide maid Sámediggi
bidjá lávdegoddái válmmastit.

Válgalávdegoddi doaibmá olles válgaáigodaga.

§ 16. Čoahkkinalmmulašvuohta ja jávohisvuođa geatnegasvuohta

Sámediggi čoahkkinstallá almmustaga (rabas uvssaid). Dattetge Sámediggi sáhtá mearridit meannudit sierra ášši giddejuvvon uvssaid duohken. Go ságastallojuvvo galgágo čoahkkin lágiduvvot giddejuvvon uvssaid duohken, de datge mearrádus dahkkojuvvo giddejuvvon uvssaid duohken go Sámedikki presideanta nu gáibida, dahje go Sámediggi nu mearrida.

Sámedikki áirasat leat geatnegasat jávohisvuhtii áššiin mat meannuduvvojit gitta uvssaid duohken, ja muđui áššin mat leat čaldon eret almmulašvuođas.

Dát jávohisvuođa geatnegasvuohta guoská maid Sámedikki ráđđái ja váldolávdegottiide.

§ 17. Jietnadan- ja áššeovddidanvuoigatvuohta

Duššefal välljejuvvon áirasiin ja čoahkkimii gohččojuvvon sadjásaš áirsiin lea vuoigatvuohta jietnadit ja eavttuhit áššiin mat meannuduvvojit.

§ 18. Ođđa áššit

Juohke áirasis lea vejolašvuohta buktit ođđa ášši Sámedikki čoahkkinstalladettiin.

Ášši dahje eavvtuhus galgá buktot čálalaččat presidentii nu áiggebále ahte presideanta veadjá dieđihit ášši buot áirasiidda ovdalگو čoahkkinstallamat álget.

Gii ášši ovddida oažžu eanemus 10 min. ságastallamii áššái. Sámedikki áirasat ožžot buktit gažaldagaid ja báhkkodusaid, oktii buot 15 min. Sámediggi mearrida mo ášši galgá meannuduvvot.

§ 19. Digaštallamat

Áirasat sárdnut Sámedikki sárdnunstuolus.

Sárdnojeaddji sárdnu Sámedikki presidentii, ja galgá doalahit áššái man birra lea sáhka.

Buot evttuhusat galget buktot čálalaččat presidentii.

Sárdnunáigi áššejođiheaddjái dahje evttoheaddjái áššis ii galgga leat guhkit go 30 min. Ii oktage oaččo sáni saji eanet g guovtte geardde seammá áššis, vuosttas geardde gitta 10 min. ja nuppe geardde 5 min.

Presideanta sáhtá miehtat báhkkodusdigaštallamii. Ii oktage sárdnun galgga leat guhkit go 2 min., ja olles báhkkodusdigaštallan ii galgga bistit guhkit go 15 minuvtta.

Presideanta dahje áirasat sáhttet árvalit ahte sáhcu biddjo digaštallamis.

Go Sámediggi lea mearridan sázu bidjat, de ođđa evttohusat eai sáhte šat buktot áššái.

Juohke áššái lea vejolaš gáibidit beavdegirjái mearkašumi. Dát galgá buktot čálalaččat presidentii čoahkkináiggis.

Go sárdnodeaddjit geat leat dieđihan sárdnuma, leat beassan jienádit, dieđiha presideanta ahte digaštallan lea loahpahuvvon. Ášši biddjo jienasteami vuollái. Presideanta ferte-dieđihit mo jienasteapmi galgá čađahuvvot. Jienastanvuogi galgá Sámediggi dohkkehít ovdalgo jienasepmi čađahuvvo.

Jienasteapmi čađahuvvo ovttá dáid vugiid mielde:

(a) presideanta ávžžuha sin čuožžilit geat leat evttohusa vuostá. Sáhtta vel lassin jienastit nuppeláhkai.

(b) nammačuorvuma bokte. Dán jienastanvuogi berre geavahit go leat dehálaš áššit.

(c) settaliid bokte vuolláičállaga haga. Dán vuogi geavaha dušše fal válggain. Jus áirras ii leat čoahkkinstallan go ášši váldo jienasteami vuollái, de son ii beasa leat mielde jienasteamis. Ii oktage áirasiin beasa guođdit čoahkkinstallan ovdalgo jienasteapmi lea čađahuvvon. Jienasteapmi dohkkehuvvo mearrádussan ovttáčalmmat eanetloguin, dahje 2/3 eanetloguin áššis mas nu lea mearriduvvon.

§ 20. Gažaldagat Sámediggeráđđái

Lea vejolašvuhta áirasiin divvut gažaldagaid Sámediggeráđđái Sámedikki čoahkkinstalladettin. Gažaldat galgá leat čálalaš ja presideantta gieđas uhcemus vahku ovdal Sámedikki čoahkkima, ja dieđihuvvon áirasiidda ovdal go čoahkkinstallan Sámedikkis álggahuvvo. Gažadeaddji oazžu eanemus 10 min. ja vástideaddji maid eanemus 10 min. sárdnunáiggi. Digaštallamii ii leat vejolašvuhta, muhto presideanta sáhtta mieđihit báhkodus-digaštallamii.

§ 21. Čoahkkingiella

Sámedikki čoahkkimiin buohkat sáhttet iežaset háliidusa mielde sárdnut juogo sámegillii dahje dárogillii.

§ 22. Beavdegirjái čállin

Sámedikki presideanta bearrái geahččá ahte beavdegirjái čállojit Sámedikki digaštallamat, gos evttohusat, sárdnunlista, jienasteamit ja mearrádusat merkejuvvojit.

Čoahkkinjoidiheadji ja unnimustá guokte áirasa, geat válljejuvvojit juohke čoahkkimis, čállet namaideaset beavdegirjái juohke čoahkkimis.

Buot mii dáhpáhuvva Sámedikki čoahkkimis báddejuvvo ollasit.

§ 23. Mearrádusaid dieđiheapmi

Juohke čoahkkima manná galgá Sámedikki čoahkkingirjjis čállot čoahkkus mii sáddejuvvo Sámedikki áirasiidda ja sadjásaš áirasiidda.

Presideanta atná fuola ahte dieđihuvvo mearrádusaid birra ja ahte dieđut almmolaš eiseválddiin sáddejuvvojit rivttes olbmuide rábašnaga.

§ 24. Áššebáhpiriid rájadeapmi

Sámedikki presideanta geahččá bearrái ahte Sámedikki, sámedigge-
ráđi ja váldolávdegottiid beavdegirjjit ja áššebáhpirat rájaduv-
vojit dohkálaččat ja ortnegis.

§ 25. Lávdegottiid nammadeapmi

Sámediggi nammada dáid bastevaš váldolávdegottiid:
Váldolávdegoddi oahpahussii ja dutkamii, 7 (6) lahtuin
Váldolávdegoddi ealáhusaide ja vuoigatvuođaide, 8 lahtuin
Váldolávdegoddi sosial- ja dearvvasvuođagažaldagaide, 7 (6) lahtu
Váldolávdegoddi kultuvrra ja giela várás, 6 lahtuin
Váldolávdegoddi orgánisašuvdna- ja vuođđoášahuslaš gažaldagaide,
6 lahtuin

Sámediggi vällje lávdegottiid jođiheddjiid gorrelogu vuođđo-
jurdaga mielde.

Lávdegottit dasto vuođđodit iežaset, välljedettiin sadjásaš
jođiheaddji ja čállii.

§ 26. Áššit lávdegottiid meannudeapmai

Sámediggeráđđi juogada áššiid váldolávdegottiide. Váldolávde-
gottit sáhttet maid ieža váldit áššiid meannudeapmai.

Sámediggi sáhttá váldolávdegottiide addit fápmudusa mearridit
enkil áššiid.

§ 27. Váldolávdegottiid merregelbbolašvuohta

Váldolávdegottit leat merregelbbolaččat go unnimusta 3/4 oassi
lahtuin leat loaidan čoahkkimii.

§ 28. Váldolávdegottiid doaibmanáigi

Váldolávdegottiid doaibmanáigi ii sáhte guhkit go válgaáigodat.

§ 29. Hálldahus

Sámedikkis lea sierra hálldahus direktørain beaivválaš jođi-
headdjin. Sámediggi (sámediggeráđđi) bidjá direktøra virgái.
Sámediggeráđđi bidjá hovdenbargiid ja áššemeannudeddjiid virgái.

Direktøra bidjá muđuid bargiid virgái.

Sámediggeráđđi nammada ovttasráđiin hálldahusa bargiiguin
personallávdegotti mii galgá meannudit virgáibidjanáššiid ja
bargiid áššiid muđuid.

§ 30. Njuolggadusat muđuid

Sámediggi mearrida njuolggadusaid Sámedikki ráđđái, Sámedikki
presidentii ja Sámedikki váldolávdegottiide.

§ 31. Sámedikki čoahkkimat

Sámediggi doallá unnimustá 4 čoahkkima káleandarjagis.

§ 32. Jahkediđáhus

Sámediggi dohkkeha jahkásaš dieđáhus Sámedikki doaimmaid birra manimustá miessemánu 1. beaivve čuovvu jagis. Dastu sáddejuvvo dieđáhus Gonagassii (gč Sámelága § 1-3).

§ 33. Njuolggadusaid gustojuvpmi

Dát njuolggadusat leat fámus go Sámediggi lea dohkkehan daid 2/3 eanetloguin. Nuppástusat njuolggadusain eai sáhte dahkkot muđuid jus 2/3 eanelohku dohkkeha nu.

ORGANISAŠUVDNALÁVDEGOTTI LAHTTU M. GUHTTOR OVDDIDII EVTTOHUSA ČUOVVOVAŠ NUPPÁSTUSAIDE ORGANISAŠUVDNALÁVDEGOTTI EVTTOHUSII:

§ 7. Fápmuduslávdegoddi

Sámediggi vällje áirasiidis gaskkas lávdegotti viđain lahtuiguin guorahallat áirasiid ja sadjásaš áirasiid fápmudusaid ođđa Sámediggái. Válljedettiin lávdegotti vällje maid Sámediggi lávdegotti jođiheaddji ja sadjásaš jođiheaddji. Lávdegottis berrejit Sámedikki joavkkut nu bures go vejolaš dávistit joavkkuid gorrelogu.

Fápmuduslávdegoddi divvu Sámedikki ovdii loahpalaš evttohusa válgadohkkeheami hárrái.

Sámediggi čađaha fápmudusaid geahččaleami nu fargga go vejolaš Sámedikki válganjuolggadusaid §§ 54-56 ektui.

§ 8 Fápmudusaid dohkkeheapmi

Nugo org.lávdegotti evttohus lasihuvvon loahppacealkagiin:

"Áirras oažžu gaskaáigái saji ja jiena dasságo fápmudus loahpalaččat dohkkehuvvo".

§ 10 Čoahkádus

Sámediggeráđis galgá leat presideanta, sadjásas presideanta ja 3 (5) lahtu. Presideanta jođiha maidđái presideantagotti ja doaibmá ollesáiggevirggis bálkkáin Sámedikki mearrádusa mielde. Presideanta doaibmá dassáži go ođđa Sámediggi válggaid manná lea vuodđuduvvon.

§ 13 Sámediggeráđi doaibmanáigi

Sámedikki välljen ráđđi doaibmá Sámedikki váлгаáigodaga, minddar Sámediggi lihccu ráđi dahje enkallahtu ráđis eahpeluohttámuša geažil. Jus nu dáhpáhuvaš, välljejuvvo ođđa ráđđi dahje enkallahtu seammá njuolggadusaid mielde go čilgejuvvon § 11 Válga.

§ 14 Presideantagoddi

Sámediggi vällje presideantagotti válmastahttit áššelistu Sámedikki čoaikkinstallamiidde, almmuhit ja jođihit Sámedikki čoaikkimiid.

Presideantagottis leat 3 lahtu, masa guokte lahtu välljejuvvojit Sámedikki unnitlogu joavkkuin. Sámedikki presideanta jođiha presideantagotti. Sámediggi vällje sadjásaš jođiheaddji. Presideantagoddi doaibmá dassá go ođđa Sámediggi válggaid manná vuođđoduvvo.

§ 15 Válgalávdegoddi

Vuosttas cealkagis sihkkovuvvo " ja seammá ollu sadjásaččat". Muđuid bissu § 15 rievddakeahtá.

§ 16 Čoaikkinalmmulasvuohta ja jávohisvuođa geatnegasvuohta

Sátni "sierra" nuppi cealkagis sihkkovuvvo.

§ 23 Mearrádusaid dieđiheapmi

Nubbi cealkka divvojuvvo na; " Presideanta geahččá maid bearrái ahte dieđut mearrádusaid birra ja dieđut almmolaš eiseválddiin sáddejuvvojit rivttes olbmui rábašnaga".

§ 25 Váldolávdegottiid nammadeapmi

Manimus cealkka divvojuvvo ná: "Lávdegottit välljejit ieža sadjásaš jođiheaddji".

§ 26 Áššit meannudeapmai váldolávdegottiin

Sámedikki ráđđi juogada áššiid váldolávdegottiide. Váldolávdegottit sáhttet maiddái ieža váldit áššiid ovdii. Ášši sáhtá goas nu Sámedikki mearrádusa mielde biddjot váldolávdegottiid ovdii meannudeapmai.

§ 27 Váldolávdegotti doaibma

Váldolávdegoddi doaibmá čoaikkimiin gos unnimus 3/4 oassi lahtuin leat loaidan čoaikkimii.

§ 29 Hálldahus

Sámedikkis lea sierra hálldahus direktørain beaivválas jođiheaddjin. Sámediggi (Sámedikki ráđđi) bidjá direktøra virgái. Bargit muđuid biddjojot virgái nu go lea mearriduvvon Bargiidnjuolggadusain maid Sámediggi lea dohkkehan.

§ 30 Njuolggadusat muđuid

Sámediggi mearrida njuolggadusaid Sámedikki ráđđái, Sámedikki presidentii ja Sámedikki váldolávdegottiide.

BARGIIDBELLODAGA JOAVKU BUVTTII ČUOVVOVAŠ EVTTOHUSA
(dárogiillii):

Sámediggi lea ságastallan organisašuvdnalávdegotti evttohusaid. Sámedikki organiserema ja njuolggadusaid hárrái.

Sámediggi oaidná evttohusa buorrin vuođđun Sámedikki boahhtevaš doaimmaide.

Go ášši lea nu viiddis, eatnatgeardásaš ja dehálaš, de háliida Sámediggi čuovvovaš meannudanvuogi:

1. Organisašuvdnalávdegotti evttohus "Njuolggadusat Sámediggái", dahkkon skábmamánu 1989, guorahallo ollesčoahkkimis. Báhkko-
demiid ja mearkašumiid vuođul ollesčoahkkimis, ávžžuhuvvo
organisašuvdnalávdegoddi dahkat loahpalaš evttohusa njuolggadusaide boahhte Sámediggečoahkkimii.
2. Njuolggadussan organisašuvdnalávdegoddái háliida Sámediggi
dás juo deattuhit ahte barggut galget doaimmahuvvot váldolávde-
gottiid bokte. Dassá go bistevaš lávdegottit lea välljejuvvon,
duhtaduvvojit buolli dárbbut gaskaáigásaš lávdegottiid bokte.
3. Välljejuvvo bistevaš lávdegoddi čoahkkinjođiheapmai. Lávde-
goddi lágida Sámedikki čoahkkindoaimmaid.
4. Sámediggi mearrida ahte sámediggeráđđi mas lea presideanta,
sadjásaš presideanta ja (vuos) 3 lahtu jođiha Sámedikki.
5. Gažaldat galget go eanet lahtut Sámediggeráđdis ja mo sin
válljet, galgá viidáseabbut guorahallot organisašuvdnalávde-
gotti bealis.
6. Njuolggadusat berrejit juridihkkálaččat árvoštallot ovdalگو
ášši fas biddjo ollesčoahkkima ovdii.

INGER K. JUUSO BUVTTII ČUOVVOVAŠ EVTTOHUSA (sámegiillii):

Lávdegottit:

Lohku

1. Oahpahus / Dutkan	6+1
2. Ealahus	6+1
3. Vuoigatvuođa	4+1
4. Sosiála ja Dearvvašvuohta	6+1
5. Kultuvra ja Giella	6+1
6. Organisašuvdna / Konstitušuvdna	4+1

Stivra: 7 olbmo, ja okta olmmoš stivrras juohke lávdegoddái,
earret presideanta.

INGRID WERNBERG OVDDIDII ČUOVVOVAŠ EVTTOHUSA (dárogiillii):

Guoská čuoggái 3.6 dokumeantta b vuolde: organisašuvdna- ja konstitušuvdnalávdegoddi:

Mii guoská oktavuhtii olgoriikkaiguin, stuorradiggelávdegottiiguin, fylkadikkiguin, bistevas ovddastusaide eará stivrrain/orgánain ja dárkkástusdoaimmain, de oaivvildan ahte dát doaimmat lunddolaččat gullet stivrii. - Stivra vástida politihkkii ja dikki jođideapmai čoahkkimiid gaskkas.
- Stivrras leat álohii ođđaseamus dieđut áigeguovdilis áššiin.
- Stivra lea Sámedikki amadaju máilbmái, ja galgá hápmet politihka čoahkkimiid gaskkas.

SÁMIID OKTASAŠLISTU - NSR JOAVKU OVDDIDII ČUOVVOVAŠ EVTTOHUSA (sámegiillii):

Organiserenlávdegoddi galgá guorahallat lea go luonddolaš ahte
1) "Reglement for Sametinget" galgá čállot sámegiillii ovdal loahppameannudeami.
2) "Luonddu ja Birassuodjalupmi" galgá bohtit muhtun váldolávdegotti áššesuorgin dahje sierra lávdegoddi Luonddu ja Birassuodjalupmái.

ESTHER FJELLHEIM JA INGER-ANN FOSSLI OVDDIDEIGGA ČUOVVOVAŠ MEARKAŠUMI (dárogiillii)

§ 25-ái: Váldolávdegottiid vuođđudeapmi:

Ovttasráđđádallan ja bargu oppalaš dearvvasvuođa- ja sosiala-politihkain/plánain olles sámi álbmogii.

Ovdamearkkat:

- Áššit mat gusket váldu dearvvasvuođa- ja sosialbálvalussii sámi gielddain ja ássanguovlluin.
- Áššit mat gusket spesialistadearvvasvuođabálvalussi (o.m.d. somatihkka, psykiatri, psykalaš dearvvasvuođasuodjalus j n a)
- Áššit mat gusket sosialbálvalussii (o m d mánáid ja nuoraid bajásšaddaneavttut, boarrásiid dikšun j n a).

Áššit mat bohtet dearvvasvuođa- ja sosiala organisašuvnnain.

Arvosmahttit dutkama ja oahpahusa etnálaš medisiinas.

DEANU GUOVLLULISTA OVDDIDII ČUOVVOVAŠ EVTTOHUSA (dárogiillii):

Divodit § 13 Sámediggeráđi doaibmanáigi.

Válljejuvvon Sámediggeráđi doaibmá Sámedikki válgaáigodaga, minddar Sámediggi lihccu ovttá dahje eanet lahtuid ráđis eahpe-luohttámuša geažil. Jus nu dáhpáhuvaš, válljejuvvo ráđi seammá njuolggadusaid mielde go lea mearriduvvon § 11 Válggat.

Lassin § 25 Váldolávdegottiid vuođđudeapmi

Miellahtut välljejuvvojit Sámedikki áirasiid gaskkas geat eai leat Sámedikki ráðis dahje nuppi bastevas váldolávdegottis.

Muhttit § 27 Váldolávdegottiid bargu

Lávdegottit doibmet čoahkkimiin gos 2/3 oassi lahtuin leat loaidan čoahkkimii.

Lassin § 28 Váldolávdegottiid doaimanáigi

Jus oktage lahtuin välljejuvvo Sámediggeráðđái, guođđá son (guđđet sii) váldolávdegotti ja ođđa lahttu välljejuvvo.

NSR´A JOAVKU OVDDIDII ČUOVVOVAŠ EVTTOHUSA (sámegillii):

NSR´a joavku evttoha ahte Sámedikki stivra oktasaččat organisašuvnnalávdegottiin gárvvista evttohusa boahhte Sámedikki čoahkkimii, ahte ásahit lávdegottiid daid jurdagiid ja ulbmiliid mielde mat dán Sámedikki čoahkkimis bohtet ovdan, ja ahte stivra bárga oažžot liigeruđa dán jahkái, ja ruđa 1991 bušehttii váldolávdegottiid bargguid várás.

NSR´a joavku evttoha ahte Sámediggi vällje válgalávdegotti, mas Sámedikki joavkkut leat mielde, gárvvistit váldolávdegoddeevttohusaid boahhte čoahkkimii. Válgalávdegodđái välljejuvvojit 5 olbmo áššemeannudeamis 13/90.

BARGIIDBELLODAGA JOAVKU BUVTTII ČUOVVOVAŠ MEARKAŠUMIID, EVTTOHUSAID (dárogeillii):

Sámedikki mearridanváldi, go guoská galle áirasa galget leat loaidan čoahkkimii ovdal čoahkkinn sáhtta čađahuvvot, berre boahtit ovdan njuolggadusain.

Namahus "Reglement for Sametinget" berre divvut namahussii "Vedteker for Sametinget".

§ 10 Čoahkáduš

Mearkašupmi: Bb-joavku doarju ahte Sámediggeráðis galget leat 7 lahtu, dainna eavttuin ahte válggat čađahuvvot gorrelogu válgan.

§ 11 Válggat

Mearkašupmi: Válggat Sámediggeráðđái čađahuvvojit gorrelogu válgan.

§ 14 Presideantagoddi

Muhttinevttohus: Sátne "presideantagoddi" muhttojuvvo "Čoahkkinjođiheami lávdegoddi" namahussii. Válljejuvvo čoahkkinjođiheapmai galgá leat áirasiid gaskkas geat eai leat lahtut sámédiggeráđis, ja válljejuvvo nu ahte unnitlogu joavkkut ožžot 2 áirasa ja eanetlohku oažžu jođiheaddji.

Loahpalaš evttohus § 14:

Sámédiggi vállje čoahkkinjođiheaddji lávdegotti gárvvistit áššelistu Sámédikki čoahkkininstallamiidda, ja almmuha ja jođiha Sámédikki čoahkkimiid. Čoahkkinjođiheaddji lávdegottis galget leat 3 lahtu, oktan jođiheaddjiin, nubbin jođiheaddjiin ja čálliin. Válggat čoahkkinjođiheaddji leavdegoddi galgá leat nu unnitlogu joavkkut ožžot 2 áirasa ja eanetlohku oažžu ovttá áirasa ja gii šaddá čoahkkinjođiheaddji lávdegotti jođiheaddji. Čoahkkinjođiheaddji lávdegoddi doaibmá dassá go ođđa Sámédiggi lea doaibmagoahtan.

§ 18 Ođđa áššit

Mearkašumit: 1. oassi ja oasit muđuid eai soabat.

Evttohus: 1. oassi sirdojuvvo ođđa loahppaoassin.
(2. oassi) "Ođđa ášši geigejuvvo čálalaččat...jna.
(nu go evttohusas)".

(ođđa loahppaoassi) "Dasalassin sáhtta juohke áirras buktit ođđa ášši Sámédikki čoahkkininstallamiin, ja mii geigejuvvo Sámédiggestivrii gienahallamii".

§ 19 Digástallamat

Mearkašumit: Paragráfa juhkkovuvvo guoktin pargráfan: digástallan ja válganjuolggadusat. Sárdnonáigi lea beare guhki váldosárdnodeaddjái/áššeovddideaddjái. Sárdnonáigi berre oaniduvvo 30-s 15 minuktii.

§ 25 Váldolávdegottiid vuođđudeapmi

Mearkaš: Bb'á joavku soahpá prinsihppii vuođđudit lávdegottiid. Ferte čielggadit logu, válddi (njuolggadusat) ja goas válddegoddi galgá doaibmagoahtit.

§ 26 Áššit váldolávdegottiid meannudeapmai.

Mearkaš: Paragráfa berre geahččat § 30 oktavuodas.

SÁMEDIGGI

SÁMEDIGGE

SAEMEDIGKIE

SAMETINGET

BEAVDEGIRJI 1/90

SIIDU 16

§ 29 Hálldahus

Muhttádus- "Sámedikkis lea sierra hálldahus direktørain
evttohus: beaivválaš jođiheaddjín. Sámediggi bidjá direktøra
virgái. Sámediggestivrra buktá evttohusa. (-muđuid
čuovvut evttohusa).

MARY MIKALSEN OVDDIDII ČUOVVOVAŠ MEARRIDANEVTTOHUSA (dárogiillii)

Sámediggi lea guorahallan organisašuvdnalávdegott evttohusa ja
dás čuovvu ahte diggi gálgá orgániserejuvvot lávdegottiiguin
boahte ollesčoahkkimis.
Stivra ávžžuhuvvo geahččalit háhkat ruđaid lávdegottiid bargui.
Organisašuvdnalávdegoddi berre muđuid viidáseapput bargat Sáme-
dikki organiseren-gažaldagaiguin dainna ulbmilin ahte ovddidit
loahpalaš evttohusa farggamusat.
Muđuid ovddiduvvon evttohusat biddjojít organisašuvdnalávdegotti
gihtii viidáseapput meannudeapmai.

3: Jienasteapmi:

Mary Mikalsens evttohus dohkkehuvvui ovttajienalaččat.

ÁŠŠI 5/90 MEARRIDIT SÁMEDIKKI BARGIID NJUOLGGADUSAID

1 Áššebáhpirat

- Evttohus bargiidnjuolggadusaide, beaiváduvvon 27.11.89.
- Beavdegirji soahpančoahkkimis 29.11.89 gaskal NTL-organi-
serejuvvomiid ja hoavdagoddi.
- Evttohus bargiidnjuolggadusaide stivrra mearrádusa vuođul
áššis S 17/89.
- Sierračála stivrabeavdegirjjis áššis S 17/89.

2 Ovddiduvvon evttohus.

SÁMEDIGGESTIVRRA EVTTOHUS

(Dát ášši ii jorgaluvvo sámegilli ovdalgo lea obbalaččat
dohkkehuvvon)

PERSONALREGLEMENT FOR SAMETINGET

(Fastsatt av Sametinget ..... med hjemmel i sameloven § 2-12
annet punktum)

DEL 1 - GENERELT

§1 VIRKEOMRÅDE

Dette reglement gjelder ved Sametingets administrasjon og
omfatter alle tjenestemenn.

(Dát siidu ii jorgaluvvo sámegillii)

§2 PERSONALUTVALG

Personalutvalget - PU - består av 3 representanter valgt av Sametingsstyret og 2 representanter fra tjenestemennene (jf. § 9 nedenfor). Sametingstyret utpeker leder og nestleder. PU behandler tilsettingssaker og alle saker etter tjenestemannsloven §§ 8-10 og 12-17 nr.3.

DEL 2 - KUNNGJØRING

§3 KUNNGJØRING AV LEDIGE STILLINGER

1. Ledige stillinger skal som hovedregel kunngjøres offentlig og besettes etter allminnelig konkurranse. Personalutvalget kunngjør stillingen som direktør. Øvrige stillinger kunngjøres av administrasjonen.
2. Direktøren eller hans stedfortreder kan etter forutgående drøftelser med tjenestemannsorganisasjonene bestemme at en stilling bare skal kunngjøres internt. Dette gjelder ikke stillingen som direktør.

§4 FREMGANGSMÅTEN VED KUNNGJØRING

1. Offentlig kunngjøring av ledige stillinger skal skje i Norsk lysningsblad og i alle aviser som er godkjent for annonsering på det sted der stillingen ønskes kunngjort (jf. retningslinjer fastsatt ved kgl.res. av 18.mai 1979). Kunngjøringen skal skje både på samisk og norsk.
2. Kunngjøring internt skjer ved oppslag.
3. Kunngjøringen skal normalt blant annet gi følgende opplysninger:
  - Stillingsens nåværende arbeidsområde
  - Lønnsforhold
  - Krav til utdanning, praksis og andre kvalifikasjoner, også samiskspråklige kvalifikasjoner
  - Opplysninger om hvor søknaden skal sendes og om søknadsfristen
  - Hvor opplysninger om den ledige stillingen gis.
  - Stillingsannonsene bør inneholde oppfordring til kvinner om å søke stillingen

(Dát siidu ii jorgaluvvo sámegillii)

4. Søknadsfristen skal være minst to uker fra kunngjøringsdatoen i Norsk Lysningsblad. Skal stillingen besettes uten offentlig kunngjøring, regnes fristen fra intern kunngjøring ved oppslag.
5. Fraværende tjenestemenn bør, i den utstrekning det er mulig, underrettes om kunngjorte stillinger.

§5 VILKÅRENE FOR FORNYET KUNNGJØRING

Dersom direktøren eller hans stedfortreder, eller Personalutvalget ønsker å fravike kvalifikasjonskravene i kunngjøringen, kan utvalget bestemme at stillingen kunngjøres på nytt. Det samme gjelder også dersom det er gått uforholdsmessig lang tid siden stillingen ble kunngjort, dersom det ikke har meldt seg tilstrekkelig antall kvalifiserte søkere eller når forholdene for øvrig har endret seg vesentlig.

DEL 3 - INNSTILLING

§6 BEHANDLING AV SØKNADER OG VURDERING AV SØKERE

1. Etter utløpet av søknadsfristen skal det snarest settes opp ei liste over søkere (utvidet søkerliste) som skal inneholde navn, alder, fullstendige opplysninger om deres utdanning og praksis både i offentlig og privat virksomhet (jf. forskrift om partsoffentlighet i tilsettingssaker av 21.10. 1980 § 2).
2. Ved tilsettinger etter § 8 nr. 1 og 2 sendes søkerlista umiddelbart til representantene i Personalutvalget.
3. Ved konferanse skal stillingens nærmeste foresatte delta. I tillegg deltar en representant for de tilsatte, utpekt av organisasjonene i fellesskap.
4. Nye opplysninger av betydning som kommer fram under muntlige konferanser med søkerne, skal nedtegnes.
5. Arbeidsgiveren må ha samtykke hos søkerne om innhenting av opplysninger hos nåværende eller tidligere arbeidsgivere.

§7 INNSTILLING

1. Personalutvalget innstiller ved ansettelse av direktør (jf. tjenestemannsloven § 4 nr. 4). Innstillingen foretas etter saksbehandlingsreglene i § 10 nr. 2 - 7 nedenfor.
2. Direktøren eller hans stedfortreder innstiller ved tilsetting i ledende stillinger, saksbehandlere og kontorpersonale (jf. tjenestemannsloven §4 nr.4).

DEL 4 - TILSETTING

§8 TILSETTINGSMYNDIGHET

1. Direktøren tilsettes av Sametingetsstyret.
2. Personell i ledende stillinger tilsettes av Personalutvalget.
3. Saksbehandlere og kontorpersonale tilsettes av direktøren.

§9 OPPNEVNING AV TJENESTEMANNSREPRESENTANTER I PERSONALUTVALGET

1. Representanter for tjenestemennene med varamenn oppnevnes av det lokale styret for tjenestemannsorganisasjonene for to år av gangen.
Tjenestemannsorganisasjonene må være forhandlingsberettiget.
2. Har flere organisasjoner forhandlingsrett, oppnevner disse i fellesskap representanter med varamenn.

Dersom vedkommende organisasjoner ikke blir enige om oppnevning av de to representanter gjelder følgende:

- a) Dersom to tjenestemannsorganisasjoner hver organiserer minst 25% av de organiserte, skal organisasjonene oppnevne hver sin representant i Personalutvalget.
- b) Dersom flere tjenestemannsorganisasjoner har minst 25% av de organiserte, skal de to organisasjoner som har størst medlemstall innen gruppen oppnevne hver sin representant i Personalutvalget.
- c) Primærorganisasjonene under samme hovedsammenslutning har adgang til å slå sammen medlemstallet i relasjon til reglene i a og b.

§10 SAKSBEHANDLING, VEDTAK OG ANKE

Tilsettingssaker skal behandles etter følgende regler:

1. Ved tilsettinger etter § 8 nr. 3 foran skal innstillingen sendes tjenestemannsorganisasjonenes representanter i PU for uttalelse (jf. § 2 foran). Innstillingen sendes deretter direktøren for tilsetting. Ved uenighet mellom direktøren og tjenestemannsorganisasjonenes representanter, skal tilsettingen foretas av Personalutvalget.
2. Ved tilsettinger etter § 8 nr. 2 og § 10 nr. 1 siste punktum foran, og innstilling etter § 7 nr. 1 foran, skal innstillingen sendes til medlemmene i Personalutvalget.

(Dát siidu ii jorgaluvvo sámegillii)

3. Tilsettinger foretas i møte. Personalutvalget er vedtaksfør når minst tre av medlemmene og en representant for tjenestemennene er til stede. Ved stemmelikhet avgjør lederens dobbelstemme.
4. Dersom Personalutvalget ønsker å tilsette andre enn de direktøren har innstilt, behandles saken etter tjenestemannsloven § 4 nr.5.
5. Det skal føres møteprotokoll som underskrives av alle. Tilsettingsvedtaket med eventuelle dissenser tas inn i protokollen.
6. Hvis en eller flere av Personalutvalgets medlemmer er uenige med flertallet om hvem som skal tilsettes, kan hvert medlem kreve at saken avgjøres av Sametingsstyret. Kravet skal grunngis skriftlig i møteprotokollen (jf. tjenestemannsloven § 5.3).
7. På stillingsnivå der det ene kjønn er underrepresentert, bør det praktiseres moderat kjønnskvoltering.

§11 MELDING OM TILSETTING

1. Ved tilsetting gis tjenestemannen skriftlig underretning hvor det orienteres om de lover, instruksjer og reglementer som for tiden gjelder for tjenesten.
2. Alle søkere skal underrettes når stillingen er besatt (jf. forvaltningsloven § 27 første ledd). Underretningen skal inneholde navnet på den søker som er tilsatt i stillingen.

§12 INHABILITET OG TAUSHETSPLIKT

Forvaltningslovens inhabilitetsregler (kapittel II) gjelder for medlemmer av Personalutvalget. Drøftelsene i Personalutvalget skal være fortrolige og medlemmene har også taushetsplikt. Når tilsettingssaker er ferdigbehandlet skal medlemmene selv sørge for å makulere tilsendte saksdokumenter.

§13 MIDLERTIDIG OG FAST TILSETTING, ENGASJEMENTER

1. Reglene i dette reglement gjelder for tilsetting i såvel faste som midlertidige stillinger og for engasjementer.
2. Tjenestemann som har vært midlertidig tilsatt (vikar), og hvor det har gått fram i samsvar med bestemmelsene i dette reglement, kan tilsettes fast uten ny kunngjøring og tilsettingsprosedyre.
3. Reglene i §§ 2-12 gjelder ikke ved inntak av vikarer o.l. og fungering i høyere stilling for kortere tid enn seks måneder.

DEL 5 - PRØVETID OG BEREGNING AV TJENESTETID

§14 PRØVETID

I de første seks månedene er tjenestemannen tilsatt på prøve. I prøvetiden er den gjensidige oppsigelsesfristen tre uker (jf. forøvrig tjenestemannslovens § 8).

§15 BEREGNING AV TJENESTETID

Tjenestetiden er den tid som tjenestemannen har arbeidet i Sametingets administrasjon. Tjenestetiden for tjenestemann opprinnelig tilsatt i Norsk sameråds administrasjon, regnes fra det tidspunkt de ble tilsatt i Norsk sameråd (jf. sameloven § 3-1 første ledd).

§16 SLETNING AV ORDENSSTRAFF

Ordensstraff etter tjenestemannsloven § 14 slettes etter fem år.

§17 ILEGGELSE AV ORDENSSTRAFF, AVSKJED, OPPSIGELSE OG SUSPENSJON

Saker etter tjenestemannsloven §§ 8-10 og 12-17 nr.3 skal behandles etter følgende regler:

1. Ileggelse av ordensstraff, avskjed, oppsigelse og suspensjon av tjenestemann skal behandles av Personalutvalget. Representantene skal i god tid før møtet gjøres kjent med saken.
2. Personalutvalget er beslutningsdyktig når det er fulltallig.
3. Dersom det ikke er flertall i Personalutvalget for oppsigelse, avskjed eller ordensstraff, kan hvert medlem av mindretallet kreve saken avgjort av Sametingsstyret. Det samme gjelder forøvrig hvor et mindretall ønsker en ilagt ordensstraff skjerpet (jf. forøvrig tjenestemannsloven § 18).

§18 ANKE OVER ORDENSSTRAFF, AVSKJED, OPPSIGELSE ELLER SUSPENSJON

1. Blir tjenestemann sagt opp etter tjenestemannsloven §§ 9-10 kan de anke oppsigelsen for Sametingsstyret. Det samme gjelder for illeggelse av ordensstraff etter tjenestemannsloven § 14, avskjedigelser etter tjenestemannsloven § 15 og suspensjon etter tjenestemannsloven § 16.

(Dát siidu ii jorgaluvvo sámegillii vuos)

2. For vedtak om ileggelse av ordensstraff, avskjedigelse, oppsigelse og suspensjon kommer forvaltningslovens regler om klage til anvendelse (jf. tjenestemannsloven § 19).

DEL 7 - ANDRE BESTEMMELSER

§19 ARBEIDSTIDSBESTEMMELSER

De til enhver tid gjeldende arbeidstidsbestemmelser i sentraladministrasjonen gjelder for sametingsadministrasjonen også.

§20 VELFERDSPERMISJONER

1. Velferdspermisjoner gis etter reglene i fellesbestemmelsene § 10 og Statens Personelhåndbok pkt. 214.6.
2. Direktøren eller hans stedsfortreder kan gi inntil to ukers tjenestefri med full lønn eller inntil en måneds tjenestefri med halv lønn.
3. Direktøren eller hans stedfortreder kan gi inntil tre måneders tjenestefri uten lønn (jf § 10 nr.1).

§21 PERMISJONER I FORBINDELSE MED OPPLÆRING OG OVERGANG TIL ANNEN STILLING

1. Tjenestemenn bør, så langt tjenesten tillater det, gis permisjon til å gjennomføre en utdanning eller utføre et arbeid som er av betydning for Sametingets videre faglige utvikling. Permisjonene kan gis inntil to år, og eventuelt forlenges med et år etter ny vurdering.
2. Permisjon kan gis i inntil et år for å prøve annen stilling. Unntaksvis kan slike permisjoner forlenges.
3. Permisjoner innvilges av Personalutvalget.

§22 FERIE

Oppsetting av ferielister skal foretas i så god tid som mulig. Ferietiden søkes tilpasset den enkelte tjenestemanns behov. Ferielisten godkjennes av direktøren eller hans stedsfortreder i samråd med arbeidsplassens tillitsvalgte eller hans stedfortreder.

§23 INFORMASJON FOR NYTILSATTE

Nytillsatte i administrasjonen skal ved tiltredelse gis informasjon om lover, regler og rettigheter som gjelder for stillingen etter de til enhver tid gjeldende introduksjonsrutinene i Sametingets administrasjon.

BEAVDEGIRJI 1/90
(§§ 24 ja 25 eai jorgaluvvo sámegillii)

SIIDU 23

§ 24 SÆRAVTALER

Det skal utarbeides særavtaler for virksomheten (jf. §§ 9-12 i hovedavtalen for arbeidstakere i staten).

§ 25 UTFYLLENDE BESTEMMELSER

Statens personalhåndbok og hovedavtalen for arbeidstakere i staten gjelder som utfyllende bestemmelser til personalreglementet for Sametinget.

NSR - JOAVKU OVDDIDII ČUOVVOVAŠ MEARRÁDUSEVTTOHUSA (sámegillii):

NSR Sámedikki joavku evttoha ahte "Personalreglement for Sametinget" dohkkehuvvo, dain eavttuin ahte stivra veardida ja guorahallá hálldahusa bargiid-organisašuvnnaiguin eankilmearrádusaid, páragráfaid, rievdadanevttohusaid, ja buktá daid SD - čoahkkimii mearrideapmái.

FRIDDJA LIHTTU M.GUHTTOR BOKTE OVDDIDII ČUOVVOVAŠ MEARRIDAN-EVTTOHUSA (dárogeillii):

§ 7 Ovddihus

Čuok.1 Sámediggeráđđi * buktá ovddihusa direktøra virgáibidjamis (* daddjon sámediggestivrii).

§ 8 Virgáibidjanváldi

Čuok.1 Sámediggi bidjá direktøra virgái.

SÁMELISTA RUTH RYE JOSEFSEN BOKTE, OVDDIDII ČUOVVOVAŠ MEARRÁDUS-EVTTOHUSA (dárogeillii):

OASSI 2 - ALMMUHUSAT

§ 3 Rabas virggiid almmuheapmi

Čuo.1 Vuosttas cealkagis sihkkojuvvo som hovedregel, nu ahte čuoggá vuosttas cealkka šaddá: "Rabas virggit almmuhuvvojit almmolaččat ja virgáibidjan dahkko gilvvu dábiid mielde". Nubbi cealkka šaddá nu go lea.

2. čuokkis sihkkojuvvo.

Vuođustus: Min oaivila mielde lea boastut ahte okto olmmoš, dás áddet direktøra, okto galgá meannudit virgáibidamiid.

OASSE 4 - VIRGÁIBIDJAN

§ 8 Virgáibidjanváldi.

2. čuokkis oážžu lasáhusa: "Dát lea fámus maiddái dalle go ášše-meannudeddjiid ja kánttorbargiid bidjá virgái".

3. čuokkis sihkkojuvvo.

§ 10 Áššemeannudeapmi, mearrádusat ja váidalusat.

1. ja 2. čuokkis sihkkojuvvo § 8 divodeami geažil.

3. čuokkis:

Virgáibidjan dahkko čoahkkimis. Personallávdegottis lea mearri-danváldi go unnimustá 3 lahtu leat loaidan čoahkkimii. Okta dáin galgá leat bargiidovddasteaddji. Jienastusdássásašvuođas mearrid jođiheaddji jienastus.

6. čuokkis:

Jus okta dahje eanet personallávdegotti lahtuin eai leat ovttaoaiviliin eanetlogomearrádusain, de sáhttet váidalusa guoddit personallávdegotti váidalusasahussii. Váidalusa galgá seammá čoahkkimis buktit.

§ 12 Bealátvuohta ja jávohisvuođa geatnegasvuohta.

Dás sihkkojuvvo manimus cealkka.

Mii oaivvildit ahte rašes áššečuvgehusat galget sisa fas váldot ja duššaduvvot.

§ 13 Gaskaáigásaš ja bistevaš virgáibidjamat, áigemerrejuvvon virgáibidjamat.

2. čuokkis.

Gaskaáigásaš virgáibidjamat ja vikáraid geavaheamit galget čilgejuvvot bargobiraslága § 58, čuoggá 7 olis.

3: Jienasteapmi.

Vuos jienastuvvui gaskal sámediggestivrra evttohusa ja evttohusa maid friddja lihttu lei ovddidan. Friddja lihttu evttohus oaččui 22 jiena ja sámediggestivrra evttohus 16 jiena.

Dastu jienastuvvui gaskal NSR-joavkku evttohusa ja Sámelistta evttohusa. NRS-joavkku evttohus dohkkehuvvui 36 jienain 2 jiena vuostá.

ÁŠŠI 6/90 SUODJALUSA HUKSENPLÁNAT SKOABERJÁVRRIS. BÁGGOLOITNON-
DIEÐIHEAPMI ÁMMUNISUVDNARÁDJOSA OKTAVUOÐAS - CEALKKA

1 Áššebáhpirat

- Suodjalusa huksenbálvalus, gulaskuddan bággolotnondieđáhusa oktavuoðas, reivve b. 16.06.89
- Romssa Universitehtas, Romssa Museas: Suodjalusa plánejuvvon rájus Skoaberjávrris. reivve b. 19.05.89 Riksantikvareni kulturlandskapsavdelingena bokte
- Grovfjord grunneierlag, váidalus Suodjalusa bággolotnondieđáhusa oktavuoðas, reivve b. 03.07.89
- Iinná ja Biras sámesearvi, váidalus Suodjalusa bággolotnondieđáhusa oktavuoðas, reivve b. 17.07.89
- Boazohálddahuskánttor Romssa; Biiristivrra meannudeapmi áššis 17.08.89
- Ufoahta Sámiid Searvi. cealkámuš b. 22.10.89
- Norgga Sámeráđi mearrádus áššis R 32/89
- Riksantikvaren, reivve b. 15.08.89. Evttohus gaskaáigásaš suodjalus § 21 mielde Kulttormuitolágas.

2 Ovddiduvvon evttohus:

SÁMEDIGGESTIVRRA EVTTOHUS

1. Militearalaš ráhkkaneapmi davvin

Sámediggi lea, nugo Norgga sámeráđi, moanaid gerddiid almmuhan prinsihpalaš eahpádusa huksemiidda ja luonddurihkkomiidda mat gáržžidit ja leat vahágin sámi kultuvra- ja ealáhusdoibmii.

Sámediggi lea balus mo Suodjalusa militeara rusttegiid huksen sáhtta váikkuhit guvlui. Suodjalusa doaimmat mat dađistaga lahkoni, sáhttet daguhit ahte guvlui eai šat olbmot hálit hukset ja ásaiduvvat, ja dat fas sáhtta daguhit ahte smávva ja rašes gilážat báhcet ávdin.

Suodjalusa viiddis huksenplánat Lulli-Romssas ja Davvit Norlánddas, gosa leat plánejuvvon oktiibuot 60 huksenprošeavtta oktiibuot 5 milliarda ruvnu ovddas, šaddá eahpikiehtta hui ollu váikkuhit siviila servodahkii. Namuhuvvon guovllus leat sámit viehka stuorra oassin sisguovllu ássiin, ja doppe lea maiddái boazodoallu mii dárbaša eatnamiid maid Suodjalus áigu geavahit.

Rihkkumat ja huksemat maid birra dás lea sáhka gártet goaridit ovddešáiggi sámi servodaga kulttormuittuid bilideami bokte ja seammás bidjat dárbbasmeahttun noađi boazodollui mas juo leat stuorra váttisvuođat ovddeš rihkkumiid geažil sihke Suodjalusa ja NVE bealis.

Stuorra militeara huksen, mii šaddá dahkkot eanaš NATO - ovttasbarggu bokte, šaddá jáhkkimis mielddisbuktit dávjjes militeara oktasašhárjehallamiid mat lassin šaddet velá stuorát noađđin sihke ássamii ja ealáhusdoibmii. Lea váttis heivehit militeara hárjehallamiid lagasbirrasii ja kulttoreanadahkii, nu ahte vahágat hehttejuvvojit. Eai leat dušše hárjehallamat mat gusket eanansoahtevahkii mat vahágahttet, muhto maiddái mearrasuodjalusa čienalčáhcebombbaid geavaheami váikkuhusat dasa mii guoská guollehivvodahkii leat balddehahtti.

Sámediggi eahpida ahte garra militeara huksen davvin heive soahteballogeahpedanpolitihkkii mii dál oidno máimmi váldeveagaid gaskkas. Ferte bággejuvvot viiddis ságastallamii man ollu ruhta galgá biddjot suodjalusrusttegiidda soahteballogeahpedanpolitihka ja ságastallamiid ektui mat dál dahkkojit riikaidgaskalaš dásis.

2. Ammunišuvdnarájus Skoaberjávrrri lahka

Plánejuvvon ammunišuvdnarusttet mii lea plánejuvvon Skoaberjávrrái šaddá vahágin sihke guovllu boazodollui, kulttormuito- ja kulttoreanadatberoštumiide. Dasalassin lea guovllus stuorra suodjalanárvu dasa mii guoská luonddu-, rekreašuvdna- ja astoáigeguovllun, ja dasa leat čujuhan sihke bartaoamasteaddjisearvi, Roabasa ja Skoaberjávrrri Eanaoamasteaddjisearvi ja Romssa Fylkkamánni Luonddusuodjalusossodat.

Sámediggi lea fuomášan ahte dan sivas go báiki välljejuvvui soahtedoaimmalaš gáibádusaid vuođul, mearriduvvui ahte čiegus militeara rusttegiid plána- ja huksenlága § 86 galggai geavahuvvot. Dán sáhhtá áddet suodjaluspolitihkkálaš oainnu oktavuođas, muhto go báikki välljen dán oktavuođas ii soaba báikkálaš siviila servodagain, lea hui dehálaš ášši meannudit nu ahte buot guoskevaš bealit besset muitalit oainnuideaset, ja ahte biddjojot dárbbaslaš eavttut sihke dasa mii guoská rusttega viidodahkii ja rusttegi báikki mearridit. Sámediggi čujuha dasa ahte báikkálaš sámesearvi lea nannosit deattuhan ahte lea dehálaš lagabui čielggadit sámiid vuoigatvuođaid dain guovlluin, ovdal go luonddurihkkun dahkko. Dán oktavuođas čujuhit Sámi vuoigatvuođalávdegotti bargui vuoigatvuođagažaldagaiguin eatnamiid ja čáziid birra. Diggi háliida dás mearkašit ahte eiseváldiid politihkka heivehit dilálašvuođaid nu ahte sáhhtá suodjalit ja ovdánahttit sámi giela, kultuvrra ja servodateallima, juoga mii lea viidát dohkkehuvvon, maiddái guoská kultuvrageavaheami ávnnaslaš vuođui.

Dasa mii guoská guovllu boazodollui, háliida Sámediggi čujuhit cealkámušaide Romssa Boazodoallokántuvrras ja Roabasa boazodoalloguovllus gos čujuhuvvo mo rusttet gártá vahágahttit. Romssa guovllustivra lea nannosit mearkkašan ahte rusttet ii soaba Roabasa boazoguohtunguovllu bálganeatnamiidda ja johtolahkii, ja dat daguha ahte oktavuoha botkejuvvo gaskal guovllu nuorttit ja oarjjiit osiid.

Oktavuoha gaskal guovllu nuorttit ja oarjjit osiid lea Skoaberjávrrri oarjjabealde. Lunddolaš hehttehusat ja eananrihkkumat muđui daguhit ahte bálganeatnamat ja johtolagat lulábealde ja oarjjabealde jávrrri duohtavuođas leat áidna vejolašvuođat doallat oktavuođa gaskal guovllu osiid ja mat sáhttet nannet guohtoneatnamiid oktasáš geavaheami. Ammunišuvdnarájdjosa ásaheapmi sáhtta, nu go lea plánejuvvon, praktihkkálaččat daguhit ahte guovlu juhkkujuvvo guovtte oassái ja dakkobokte guohtonvejolašvuođat sakka goariduvvojit ja ahte boazodoallu dán guovllus soaitá ferte heaittihuvvot. Sámediggi áigu deattuhit ahte dán guovllus leat juo dahkkon viehka viiddis rihkkumat nu ahte lassi rihkkumat šaddet daguhit nu ollu gáržžidemiid ahte boazodoallu ii sáhte šat bisuhuvvot. Sámediggi áigu danin, nu go boazodoallofágalaš dásis lea ohcaluvvon, jearrat oazžut áššemeannudeami mas eará vejolaš báikkít rusttegi guorahallojit.

Dasa mii guoská guovllu sámi kulttormuittuide mat leat lága bokte suodjaluvvon, lea Sámediggi duhtavaš go Riikaantikvara kulttoreanadatossodaga bokte lea seaguhan áššái ja evttohan ahte guovlu suodjaluvvo gaskaáigásaččat. Dát lea addán sihke Luonddusuodjalan- ja Suodjalusdepartementii buoret vejolašvuođa ášši árvvoštallat eambbo ollislaš pešpektiivva vuođul. Kulttormuitolága mielde berre dahkkot vuđolaš bargu mii sihke duođašta ja nanne kulttorhistorjjálaš luottaide etnografálaš ja arkeologálaš oktavuođas. Lea dehálaš lágidit suodjalusdoaimmaid nu ahte geahpada soahpatmeahttunvuođa kulttoreanadat- ja gilibirrasiiguin.

Sámediggi áigu, nu go Norgga sámeráđđi ovdalis lea ohcalan, ávžžuhit ahte ášši čielggaduvvo vuđolaččat, nu ahte buot bealit ja váikkuhusat huksemis sáhttet ovdanbiddjot. Departemeantta bealis leat juo ohcaluvvon viidát duogášávdnasat vai huksenášši sáhtta viidáseabbut guorahallot. Nu go ášši dál lea, de eai oro sámi beroštumit ja vuoigatvuođat doarvái čielggaduvvon. Dan geažil Sámediggi ii sáhte dohkkehit ahte plánat čađahuvvojit.

BARGIIDBELLODAT-JOAVKU OVDDIDII ČUOVVOVAŠ MEARRÁDUSEVTTOHUSA (dárogiillii):

Manimuš sáni manis evttohusas čállojuvvo sátni "dál".

Dasalassin lasihuvvo:

Sámediggi háliida vel lasihit ahte riikkaidgaskasas dilli dál lea rievdan buori guvlui, ahte guovddáš eiseválddit oppalaččat berrejit leat várrugasat suodjalushukseiguin mat sáhttet gehččot leahkit oassin fas čavget gealddu davveguovlluin. Maiddái soabadeapmi lea dehálaš ášši mii berre árvvoštuvvot go ášši galgá mearriduvvot loahpalaččat.

FRIDDJA LIHTTU, I.SIMONSEN BOKTE, OVDDIDII ČUOVVOVAŠ MEARRÁDUS-EVTTOHUSA (dárogiillii):

Sámediggi oaidná 6. ášši: Suodjalusa huksenplánat Skoaberjávrris ja 7. ášši: Ovdagihtii dieđiheapmi plánema birra ahte oktiičatna báhččin- ja hárjehallanguovlluidda ja n a, oppalaččat. Sámediggi gáibida ahte ovdanbukto boađusáanalysa obbalaš huksenplánas dáid jurddašuvvon 60 huksendoaimmain, nu ahte Sámediggi beassá árvvoštallat dán guokte ášši ollislaš dási ektui.

Suodjalus maid geavaha meara dálvehárjehusainis. Dáid guovlluin lea dorskis gođđansajit. Boađusčielggadus berre dan dihtii maid čilget mo suodjalusa dynamihttageavaheapmi váikkuha dorske-máttodahkii dáid gođđanguovlluin.

3 Jienastepmi

Sámediggestivrra evttohus oktan Bargiidbellodaga evttohusain lasáhussan dohkkehuvvui ovtajienalaččat.

Evttohus friddja lihtus sáddjejuvvui ovttajienalaččat Sámediggestivrii.

SAK 7/90 OVDAGIHTII DIEĐIHEAPMI PLÁNAID BIRRA OKTII ČATNAT BAHČČIN- JA HÁRJEHALLANGUOVLLU MEAVKKIS JA BLÁTIND

1 Áššebáhpirat:

- Ovdagihtii dieđut Suodjalusa huksenbálvalusas, b. 15.06.89
- Norgga sámeráđi mearráđus áššis R 31/89
- Riksantikvarena reive Suodjalusa huksenbálvalussii, b.09.11.89

2 Ovddiduvvon evttohus:

SÁMEDIGGESTIVRRA EVTTOHUS

Sámediggi áigu čájehit prinsihpalaš vuostemiela luonddu-rihkumiidda ja huksemiidda mat gáržžidit ja leat vahágin sámi kultuvra- ja ealáhusdoibmii.

Sámediggi áigu čujuhit dasa ahte Mievkki ja Blátinda báhččin- ja hárjehallanguovlluin lea viehka ollu boazodoallu. Dán guovtti báhčinguovllu oktiičatnan sáhtta mearridit boahhteáiggi ealáhusdoaimma daidda geat leat Mievkki boazoguohtonguovllus. Dán guovtti guovllu oktiičatnan, nu go lea plánejuvvon, gártá duođalaš áittagin boazodoalloguovllu doaluid eallinvuđui. Sámediggi čujuha dasa ahte dađis stuorát militeara doaimma guovllus lea juo garrasit gáržžidan boazodoalu vejolašvuodaid dán guovllus.

Plánejuvvon oktiičatnan šaddá váikkuhit dehálaš dálveguohon- guovlluide, seammás go geaidnu guovtti báhčinguovllu gaskkas šaddá botket johtolagaid ja bálganeatnamiid. Sámediggi čujuha dasa ahte sámi boazodoalus leat árbejuvvon vuoigatvuođat guhkes áiggi geavaheami bokte. Dat lea ovdal mearriduvvon láhka- válddálaš duomus. Jos dát huksen lea áidna vejolašvuotta Suodjalussii, de dat šaddá duođalaččat váikkuhit guovllu boahhteáiggi boazodollui.

Oktiičatnan šaddá nu garrasit váikkuhit boazodollui ahte ferte árvošallot sáhtta go huksen oppa dahkkotge.

Sámediggi áigu maiddái čujuhit dasa mo guovllu eananoama- steaddjit leat vuostálastán plánaide cealkámušaid bokte. Dás čujuhuvvo dasa ahte čáhceváráiduhhtin ollu dáluide ja giellit ja vuovddit šaddet billistuvvot, ja ahte šaddá riedja ja luondduráfehuhttin. Suodjalusa plánat daguhit ahte Takelvdalen šaddá báikin gos olbmui ii leat miella orrut.

Sámediggi áigu seamma láhkái go Skoaberjávreašši meannudemiin eahpidit ahte viiddis militeara huksendoaimmat Siskkit Romssas sohpet soahteballogeahpedanpolitihkkii ja ságastallamii mii dál dahkko militearalihtuid gaskkas.

Dasa mii guoská guovllu sámi kulttormuittuide, de leat buot dákkárat ráfáidahtton 1978 Kulttormuitolága bokte jos leat boarrasat go 100 jagi. Romssa Musea, sámi etnorgafálaš osso- dat lea jagis 1989 registreren kulttormuittuid. Iskan čájehii ahte guovllus leat ollu kulttormuittut sihke ovddeš boazodoallo- nomadismas ja sámi bivdoservodagas. Dát bargu ii loahpahuvvon 1989 jagis, sihke danain go guovlu lea nu viiddis ja danin go guovllus lea militearalaččat váralaš vánddardit. Dan dihte ferte Suodjalus jahkái 1990 gergat dan guovllu gos kulttormuittut eai leat vel registrerejuvvon.

Dát soahpá Riikaantikvara oainnuin man áigumuš lea iskat olles guovllu vai obbalaččat ádde guovllu kulttorhistorjjálaš dovdo-
mearkkaid ja doallomálliid mat leat rievdan áiggiid čađa.
Sámi kulttormuittut mat leat lága bokte ráfáidahtton, fertejit
duođaštuvvot ja nannejuvvot ovdal go huksenbarggut sáhttet
álggahuvvot guovllus.

Sámediggi áigu váguhit jurdikeahtesvuođas mearridit áššis ovdal
go buot bealit vejolaš huksemis leat veardiduvvon. Berre leat
dehálaš ahte ráhkaduvvo analysa mii čájeha vejolaš huksema
váikkuhusaid. Eai dušše váikkuhusat eatnamiidda gosa rusttet
galgá ceggejuvvot, muhto maiddási sosiálalaš ja kultruvrralaš
váikkuhusat báikkálaš servodahkii fertejit lagabui čielgejuvvot
go Suodjalus áigu hukset guvlui.

Viiddis duogášávdnasiid vuođul sáhtta buoremusat mearridit
boahstevaš militearalaš huksemiid politihkkálaš stivrejumi.

**SÁMELISTA, R. RYE JOSEFSEN BOKTE, OVDDIDII ČUOVVOVAŠ LASSE-
EVTTOHUSA STIVRRA MEARRÁDUSEVTTOHUSII (dárogiillii):**

Sámediggi čuovvola gáibádusaide guovllu geavaheaddji joavkkuin
ahte buot huksenplánat maniduvvojit dassá go ášši bohtosat
lagabui čielgaduvojit.

3 Jienasteapmi:

Sámediggestivrra evttohus dohkkehuvvui ovttajienalaččat.
Sámelistta lassievttohus hilgojuvvui 10 jiena vuostá.

ÁŠŠI 8 /90 VEAHKKEVÁRREDILÁLAŠVUOHTA BÁRETSÁBIS.

1 Áššebáhpirat:

- Cealkkaevttohus maid áirras Peder Mathisen lei sádden
Sámediggestivrii meannudeapmai.
- Čálos Bb-a sámediggejoavkku jođiheaddjis S. Pedersen, 17.11.89
- Cealkka Porsanggu SLF-as, beaivaduuvvon 17.11.89
- Čálos Guolástusdirektorahtas; Guolásteami reguleren mii guoská
dáža-arktalas dorskái dábálaš reskáhpiguin, 13.11.89.

2 Ovddiduvvon evttohus:

SÁMEDIGGESTIVRRA MEARRÁDUSEVTTOHUS:

1. Oppalaččat

Váigadis ressursadilálašvuohta Barentsábis ja hui sevdnjes
boahsteáigi dorsehivvodaga oktavuođas, lea duođalaš áittan
olles eallinvuđđui ollu báikkálaš servodagain rittu guovlluin
Davvi-Norggas.

Dilálašvuođa duohta ášši ii dušše gáibit guolástuspolitihkkalaš meannudeami, muhto maiddái guovlopolitihkkalaš meannudeami mii sáhtta váfistit ássama dain báikkálaš servodagain rittus mat nu nannosit leat čatnon guolástussii. Heahti guolástusas lea dál nu stuoris ahte guolástusgoddi ieš okto ii nagut čoavdit dán. Jus eretfárremis ja reastaluvvamis galgá beassat, de ferte mánggalágán doaimmaid álggahit. Go ná lea hedjonan guollehivvodat, oktan issoras vuollegis dorskébivdinmeriiguin ja garra bearráigeahččuin, de dát sakkarat váikkuha guolásteddiide ja rusttegiidda gáttis.

Riikkaidgaskasaš áhpedutkanráđi rávvagat ahte oppalaččat ii berre bivdot eanetgo 172 000 tonna min-guovllu dorski 1990-is, ja einnosteammi ahte vuordimis šaddet vuollegis bivdinmearit ain mánggaid jagiid ovddasguvlui, dahká ahte guolástusealáhus šaddá čađahit geahpedemiid sihke bivdoneavvuin ja rusttegiin ja maiddái molssašumiid. Dorskébivdomearri 1990 várás ii leamaš nu vuollin 30 jahkái, ja Norgga oassi manná šiehtadusaid šattai loahpalaččat 113 000 tonna daža-árktalaš dorski. Dát gáibida ressursastivrema mas bargosajit ja ássamat leat prioriterejuvnon áššit dain guovluin gos guolástus lea váldoealáhus.

2. Heiveheamit/reguleremat.

Guollevátnivuotta Bárentsábis dagaha ahte eai leat veahkkevárit doarvái čađahit guolástusa iige industria gáttis. Vuollegis mearit mat galget juogaduvvot dás dohku šaddet gilvuu vuollái geasa gullá vuoigatvuotta gáddái fievrridit sálláša. Go guoská gažaldagaide ráfohit ja reguleret mearraguollebivddu riddo- ja vuotnaguovlluin, de gáibida Sámediggi váikkuhan- ja mearridan-vuoigatvuotta. Ráđđeaddi lávdegottit báikkálaš regulerema várás galget välljejuvnot nu ahte eai dušše bivdoneavvujoavkkut fylkkain/guolástushoavddadistrittat leat lávdegottiin. Váfestandihtii báikkálaš beroštumiid ja gáibádusaid buoret, de gáibida Sámediggi ahte Regulerenráđđi viiddiduvvo ovttain lahtuin gean Sámediggi vällje.

Guolli Bárentsábis lea nášunalalaš veahkkevárru nu guhkká go dilálašvuotta lea nu ahte lea doarvái buohkaide. Nu ii leat odne Veahkkeváriid gáddáisuvdima ferte nappodalle stivret guovlluide gos eanemus dárbbasit daid. Sámediggi lea duhtavaš mearrádusain maid fylkadikkiid oktasaščoahkkin Romssas dagai gieskat. Dás čujohuvvo ahte regulerenmálla 1990 ovddas galgá sihkarastit geográfalaš juogadeami dorskéhivvodagas, ja ahte sálaš bivdon dáža ekonomálaš oasi siskabealde davvi-Norggas galgá gáddái fievrriduvvot ja válmmaštuvvot dáppe. Lea maid áibbas čielggas ahte ferte leat oktavuotta bivddu ja válmmašteami gaskkas Davvi-Norggas nu ahte čađahit sáhtta dohkálaš juogadeami mii heive guovlluide guolástusdoaimmaide, ja nie sealluhit dakkár ássanminstara maid háliidit.

Daid guovlluid mat eanemus leat čadnon guolástussii ferte ovdamussii bidjat, go dán guovlluin lea váttis gávdnat eará sisbohtosiid. Sorjjasvuolta bivdu ja válmasteapmai ferte leat vuođđun juogadeapmai. Danin fertege sihkkarastit ahte guovlluide addo váikkuhanvejolasvuođat sállasii ja bivdovuoigatvuođaide. Otnáš vuogit eai leat doaibman Davvi-Norgii buorrin. Lunddolaš lahkavuolta veahkkeváriide ferte addit gievrrat háldenvuoigatvuođaid guollehivvodahkii mii bivdojuvvo.

3. Bivdu

Otná veahkkeváriid dili mielde leat menddo ollu fatnasat ja guollerusttegat. Ealáhusa ferte geahpedit, muhttit ja maiddái njeaidit/heittihit osiid. Dát mearkaša ahte bivdovugiid ferte heivehit báikkálaš diliide, ja ahte kválitehta bidjo ovddamužžii. Go juo veahkkeváriid vuođđu lea gáržon, de berre deattu bidjat buoremus kválitehta viežžat luonddus. Dát addá buoremus sisboađu buot dásiin. Danin ferte maid ovddimužžii bidjat daid bivdoneavvuid mat addet buoremus guollekválitehta. Berre maid geahččalit hilgut dakkár bivdovugiid mat muhtton muđui bilidit sállasa.

Lidna- ja giehtaváđđobivdu addá buori guollekválitehta, ja lea maid dehálaš vuođđun ealáhussii rittu guolásteddjiide. Bivdu firpmiiguin, erenoamažit šakšadorskki mañis, ferde gáržžiduvvot. Garra fierbmebivddu olggobeal Finnmárkku giđđat, mii loahpalačča dagahii bissáneami bivddus, ferte garvit boahtte áiggis. Uhccán dán sállasii sáhte geavahit produkšuvnnas gáttis. Jiepmálaš juohkimii bivdovugiid beliide ferte áinnas gávdnat ortnegiid mas kválitehta lea deháleamus ággan.

Troláriid lohku ferte geahpeduvvot, muhto eat sáhte ollásit heaitit troláriiguin go mánga servodaga ja rusttega leat nu nannosit čadnon dán bivdovuohkái. Trolárat bivdet ollu smávit lágán guliid, vaikko leage lobálaš galljudat trolamohkis. Dát addá heajut kválitehta ja váldá maid guliid mat ledje galgan šaddat vel moadde jagi. Troláriin lea gal ovdaáigi jus lea veahkin doalahit jámma bivddu ja gáddáifievrrideami, ja jus eastada veajetbivddu. Dál go veahkkevárredilálašvuolta lea nu heitot, de fertejit trolárat gierdat garra regulerema/geahčču. Garra kápitalaberošteaddjit guolástusealáhusas, nugo o.m.d. troláreaiggádiid veahkkevárevuođu árvvošteami, eai berre leat váikkuheaddit mearrádusaide mo veahkkevárehálddašeapmi galgá stivrejuvot. Guolástusfágalaš árvvošteami, oktan nanna politihkkálaš stivrejumiin, berre leat vuođđun boahtteáigges go galgá mearridit mo veahkkeváriid mearas galgá geavahit.

Fábrihkkatrolárat galget eret oassemearriduvvon (kvoteregulerejuvvon) bivdoguovlluin Bárešsábis. Otnaš dilli gáibida ahte veahkkevárit bohtet rusttegiidda gáttis buorrin ja ahte válmma-steapmi fatnasiin geahpeduvvo. Fábrihkkatrolárat fertejit addit saji earáide, ja lea positiivalaš ahte ođđa guolástusministtar lea almmohan diekkár jurdagiid. Positiivalaččat lea maid ahte dát fatnasat leat dohkkehan ahte sii sáhttet bivdit gáiddus čázádagain.

Go juo dorskemáttodat lea nu garrasit áitojuvvo, de fertet sáhttit geavahit guollemáttodagaid mat girdet guolásteami. Guolleávdnasa ferte sáhttit geavahit buorebut go otne dahkat. Ferte sáhttit geavahit guliid maid otne eat ánsšáš dađe eambbu, o.m.d. sánddahiid/flindariid Bárešsábis. Dáid guliid sáhtta bivdit daiguin troláriiguin mat mis leat otne. Lea maid vejolaš bivdit guliid nu go hágá, loahka, alit-báldá, stáinára ja polar-dorski. Muhto jus dáid guliid galgá bivdit, de lea dárbu addit ekonomálaš veahki bivdiide vai sáhttet muhttit bivddu dan guvlui, ja lea maid dárbu iskat dáid guliid máttodaga nu ahte diehtá man ollu sáhtta bivdit.

Guolážiid maid eará guolit borret, nu go šavšša ja smávvasalliha, galgá ain leat gildojuvvon bivdit. Jus dáid guolážiid galgá bivdit boahhteáiggis, de galget geavahuvvot borramuššan olbmuide. Go borramuššan geavaha, de váikkuha maidái guollerustegiidda gáttis. Salletoljofábrihkat eai berre šat biddjot doibmii. Sámediggi doarju mearrádusa maid guolástusstivra lea dahkan; ahte sáhtta fas álgit bivdit šavšša borramuššan go áhpedutkit oaivvildit ahte bivddu sáhtta bealuštit.

Dorskemáttodat lea dál nu garrasit áiton ahte soames šaddanguovllu fertejit ráfohuvvot, erenoamažit birra Bjørnøya ja Hopen. Norgga eiseválddit berrejit maidái soahpat Sovjetlihtuin ahte guolásteapmi "ránesoasis" heaittihuvvo goit soames áigodagain.

Guovlluid ráfoheampi lea dehálaš go veajethivvodat lea nu heitot, botta go maidái meađđenguollemáttodat ii stuoru.

Ráđđehusa mearrideapmi mas áhpegolgadeapmi luosaid manis lea gildojuvvon ii galggašii muhttojuvvot. Dát veahkkevári berre sidjiide lea buorrin geat ássat Finnmárkkus. Eanaš oassi golgadankonsešuvnnain gullet olggobeal Finnmárkku. Golgadan-gielddus ferte ain bistit go luossabivdu lea dehálaš lotnalas-bivdu sidjiide geat bivde smávit šarkkaiguin.

4. Vuoitolasáhus

Lea dárbu kompenseret veahkkeváriid geahpedeami nu ahte buorebut geavaha daid. Erenoamažit berre geahččalit lasihit vuoitte veahkkeváriin maid otne geavahit sáltemii ja hengemii. Ferte sakka buorebut ja eanet geavahit veahkkeváriin go otne.

Státistihkka čájeha ahte olles 80 tonna guolleávnas gaskamearálaččat geavahuvvui juohke jahkebáikái guolleindustrias Finnmarkkus. Dán dili eat sáhte joatkit dainna ávnasvuođuin mii otne lea.

Ferte farggamusat heaitit fievrrideames guolleávdnasiid davvi-Norggas. Dát ávdnasat han addet bargosajiid olggobeal guovllu. Čoavddus vuoitolasáhussii ja bargosajiide lea ahte ieža beasat gárvvistit ávdnasa nu bures go vejolaš. Dása dárbbáša ealáhus buoret máhtolašvuođa, erenoamažit go galgá gávdnat márkana daidda gálvvuide maid ráhkadit. Sihke industria ja márkkanfievrrideami bealis fertejit eanet jurddašit vuovdima guvlui go ráhkadeapmai/gárvvisteapmai. Márkanat gáibidit kvalitehta, ja danin fertetge boahtteáigái rahčat ráhkadit dakkár gálvvuid maid njuolga coggá ruitui. Dáid gálvvuide dárbbášit erenoamaš buori ávnaskválitehta. Veahkkevári váilevašvuohta Bárentsábis lea buoremus ággan struktuvrra muhttit guolástusealáhusas.

5. Guollebiepman ja dutkan.

Manásmannu ja molsašumit ávnasháhkamis sáhtta kompenseret mearradoaluin ja guollebiepmamin mas maiddái ođđa guolleslájat bibmojit. Lea dehálaš ahte gádderusttegat jámmát ožžot vuođđo-gálvvuid doibmii. Dát váikkuha sihke bargusajiide ja seailuha márkkanosiid. Guollebiepman ferte šaddat dehálaš lasáhussan veahkkeváriide Bárentsábis. Lassin dábálaš biebmamii steanggas, berre boahtteáigái rahčat álggahit guollenállema ja johtui bidjat prošeavttaid main ulbmil lea guođohit guliid vuonain ja vuotnabađain (mearradoallu). Ferte oažžut buori ruđalaš dili dutkanplánaide maid Finnmarkodutkan ja FTFI lea álggaheamin dán oktavuođas. Dán bealis leat buorit vejolašvuođat nannet riddoealáhusa. Go guoská guollenállemii ja mearradollui vuonain, ja mii galgá leat oassin veahkkevárelaskamii, de háliida Sámediggi ávžžuhit guolastuseiseválddiide ahte prošeavttat dán oktavuođas maid biddjojit vuonaide davimus fylkkaide, erenoamažit Finnmarkui.

Ferte maid rahčat dan ala ahte hutkat ráhkadit bivdoneavvuid mat addet buoret guollekválitehta. Dán oktavuođas lea miellagiddevaš čuovvut barggu ráhkadit merddiid ja meardelágán bivdosiid maiguin dorski bivdá. Dát bivdosat sáhttet boahtteáigges boahttit fierpmiid sadjái.

Mii fertet maid nannet mángabealálaš guolledutkama Bárentsábis. Otne lea mis menddu uhccán máhtolašvuohta ja dieđut mo luonddu oasit/eallit váikkuhit nubbi nubbái ja mo dáid oktavuođat leat oppalaččat.

Lea eaktu ahte oažžut eambo dieđuid oktavuođa birra gaskal iešgudet dásiid biebmogárgadasas čambokkalis njurjui, ovdal go justa sáhtta mearridit man ollu iešgudet šlája gierdá bivdit.

Dutkiid hivvodatmeroštus lea dán rádjái leamaš menddo eahpe-sihkkar. Lea doarvái muittuhit ahte hivvodat mii oaivvilduvvui leat nu stuoris ahte jagiin 1989/90 galggai sáhttit bivdit gaskal 700 000 ja 800 000 tonna, báifáhka jávkkai. Dát movtti-dahtti meroštusat bukte vuordámušaid ja daguhedje ahte šadde menddo ollu bivdofatnasat ja guollerusttegat gattis.

Sámediggi lea duhtavaš viiddis dutkanbargguin mii galgá álghuvvot gávdnat lea go seismihkkabáhčín mearas vahágin guollehivvodahkii. Leat ollugat geat oaivvildit ahte seismihkkabáhčimat Dážaábis ja Barentsábis leat daguhan ahte ollu guolli lea jápmán. Dát báhčimat berrejit bissehuvvot dassá go oažžu doarvái dieđuid dan birra mo dát báhčimat váikkuhit guliide.

6. Geahpedeapmi

6.1 Fatnasat

Váili dorskeshivvodagas mearkkaša ahte bures 2/3 bivdofatnasiin mat ledje mielde dorskebivddus jagis 1988 eai šatta oažžut sierra dorskebivdomeari jagis 1990. Sullii 88% bivdofatnasiin Finnmárkkus eai šatta oažžut dákkár bivdomeari. Dasalassin lea ávžžuhuvvon ahte jagis 1990 eai addo diksobivdomearit. Dat šaddá vahágahttit rittuguovllu fatnasiid seamma garrasit go vuollegis dorskebivdomearrit.

Lea čielggas ahte dalle ii leat šat ealáhusvuođđu stuorra oasis fatnasiin. Garra geahpedeami ii oro sáhttimin garvit. Eai makkár ge fanasmáallet sáhte das beassat. Muhto geahpedeapmi ii sáhte dahkkot geahču haga, nu ahte dan beaivvi go veahkkevárredilálašvuohta buorrána, de eai leat juogo doarvái dohkálaš fatnasat eaige industrirusttegat. Viivvuheames reastaluvvamat eai leat oktiige ávkin. Dat daguha maid eahpikaehtá ahte nuorat eai arvva álgit guolástusain.

Fatnasat mat fertejit heaitit guollebivdduin berrejit oažžut vejolašvuođa heaitit buriid duššadandoaimmaid bokte. Dát berre ereñoamážit guoskat boarrasat fatnasiidda. Ođđasat fatnasiidda berre álggos addit vejolašvuođa beassat bissehit buot vealggi sihke stáhta- ja priivátbáŋkkuin dassá go dinenvejolašvuođaid fas ožžot. Konsešuvdnavuogádat berre rievdaduvvot nu ahte fatnasat mat besset bivdit sáhttet bivdit mánggalágán bivdoneavuiguin ja leat mielde mángga bivddus go konsešuvdna rievdaduvvo. Sámediggi áigu Guolástusdirektoráhtii muittuhit ahte ovddiduvvon regulerenevttohus dorskebivdosearvamii jahkái 1990 šaddá garrasit čuohcit vuotnaguolásteaddjiide. Ollu vuotna- ja rittuguolásteaddjit eai leat maŋimuš jagiid ožžon vejolašvuođa bivdit nu ollu go direktoráhta gáibida dasa ahte beassat searvat dorske-bivdui boahte jagi.

Evttohuuvvon reguleren ii leat vuogas geografálaččat ja šaddá čuohcit muhtun fanasmálliide. Vuotnaguolásteaddjit geain dávjá lea šibitdoallu lassiealáhussan eai sáhte deavdit daid gáibádušaid maid direktoráhta evttoha guolásteapmái beassat searvat. Njuorjomárramat maŋimuš 10-15 jagiid leat daguhan ahte ollu vuotnaguolásteaddjit eai leat nagodan bivdit nu ollu go gáibiduvvo.

Jos reguleremat šaddet nu ahte smávimus doalut bággejuvvojit heaitit, áigu Sámediggi muittuhit ahte dat ii soaba sámelága ja vuođđoláhkaparagrafa ulbmiliin. Mearrasámiide ii šatta dalle dilálašvuolta lágiduvvot nu ahte sáhttet nannet ja ovddidit iežaset kultuvrra ja servodateallima. Lea njulgestaga vearrivuolta ahte dat geat leat bivdán dábálaš bivdoneavuiguin vuonain, ja geat eai leat sivalaččat heajos dillái guolástus-ealáhusas, galget gillát eanemusat.

6.2 Gádderusttegat

Guollevuostáiváldin smávit báikkiin ferte bisuhuvvot danin go leat váldofitnodagat ja vuođđun obba ássamii guovllus. Smávva dábálaš rusttegat smávit báikkiin fertejit dávjjit go dán rádjái beassat váldit vuostá guliid ovdal go sáddejuvvojit stuorát rusttegiidda guovllus. Dakko bokte sáhtta sihkarastit daid viidásat doaimma. Muhtun rusttegat berrejit bisuhuvvot vaikke vel eai leat ge doaibmamin. Áigodagas bivdováiliin sáhtta dákkár doaimma geavahuvvot dasa ahte buoridit ja ođasmahttit rusttegiid mat leat jurddašuvvon geavahuvvot boahhteáiggis. Dehálaš oassin dan oktavuođas lea ahte sáhtta geavahit bargomárkandoaimmaid, nu ahte bargguhis olbmot sáhttet biddjot dahkat doaibmabargguid mat ain leat. Vuostáiváldin- ja gálvoráhkadanrusttegat fertejit bisuhuvvot regulerenáigodagas nu ahte lea válbmasat váldit vuostá guliid go guollehivvodat lea fas buorránan.

7. Loahppajurdda/Konklusuvdna

Ekologálaš dilálašvuolta maid boastu guolástuspolitihkka lea daguhan midjiide, gáibida boahhteáigái vuđolaččat guorahallon veahkkevárrehálldašeami mii nanne buori dássádaga gaskal guollehivvodaga ja bivddu. Dákkár hálldašeapmi lea eaktun dasa ahte olbmot galget sáhttit ássat ollu guovlluin Davvi-Norgggas, ja dat guoská máiddái sámiide rittu- ja vuotnaguovlluin. Otnáš veahkkevárreváttisvuođaid geažil ferte boahhteáiggis leat váldobargun cegget guolleveahkkeváriid. Garra reguleremat ja guollegilvin- ja -biebmangeahččaleamit fertejit leat mielde dárbbášlaš váikkuhangaskaoapmin. Sámediggi ii sáhte dohkkehít, nu go evttohuvvon regulerenplána 1990 jahkái šaddá, vuotnaguolásteaddjiide ja dasto mearrasámiide erenoamáš garrasit čuohtat. Ollu vuotna- ja rittuguolásteaddjit eai leat manimus jagiid ožžon vejolašvuođa bivdit nu ollu go gáibiduvvo dasa ahte beassat searvat dorskibivdui boahhte jagi. Njuorjomárran manimus jagiid lea okta váldosivain dása. Sámediggi áigu muittuhit ahte vuotnabivdu lea hui mávssolaš ja dehálaš mearrasámi ássamii ja birgejupmái. Go reguleren-cealkámušas daddjo ahte vuotnaguolásteaddjiid dorskibivdu uhccan váikkuha oppalaš veahkkevárredillái, de orrot ovdanbukton regulerevttohusat hui imašlaččai. Berošteamin váigadis bohtosiide, erenoamaš ássamii, maid reguleremat bohtet váikkohit mearrasámi álbmogii, gáibida Sámediggi ahte vuotnaguolásteaddjit ožžot govttulaš ja rivttes oasi dorskemearis 1990 ovddas.

Mii guoská ovttastuvvon ealáhusaid váikkuheapmái, ja geahpedamen garra diliid maidda vuotnaguovllut leat šaddan, de háliida Sámediggi gullat mo eiseválddit konkrehtalaččat leat jurddašan čuovvulit evttohusaid mat bohte ovdan NAČ 1988:42 Ovtastuvvon ealáhusat sámi ássanguovlluin.

Depártemeanttaidgaskasaš čilgehus lea dohkálaš vuođđun almmolaš ulmmálaš doibmii váfistit ealáhusaid ja ássama sámi ássanguovlluin.

Otnáš váttis veahkkevárredilis ferte gáibidit ahte doaimmat maid čilgehus buktá ovdan ožžot jođánis áššemeannudeami ja biddjojit duođalaš doibmii nu fargga go vejolaš. Dán oktavuođas háliida Sámediggi čujuhit ahte maiddái Sturradikki gieldda- ja biras-suodjaluslávdegoddi, 1989-stáhtabušehta oktavuođas, jearahii ulmmálaš ja oppalaš doaimmaid mearrasámiid guovlluin.

Lávdegoddi dadjá:

"Lávdegoddi čujuha Bušeahhta-evtt. S.nr. 5 1986-87 ovddas, gos dárbu ulmmálaš ja systemathalaš almmolaš doaimmaide mearrasámi guovlluin deattihuvvo.

Lávdegoddi doaivu ahte dieđihuvvon doaibmaplánat dáid guovllui várás lea meannudeami vuolde ja ahte almmuhuvvojit farggamusat". (geahč. Bušeahhta-evtt.S.nr. 5 (1988-89 s.37).

NSR - JOAVKU OVDDIDII ČUOVVOVAŠ EVTTOHUSA DIVVOMIIDA STIVRRA MEARRÁDUSEVTTOHUSSII (dárogiillii):

3. čuoggái Bivdu

6. oassi, 2. cealkka muhttit dása: "Guollenjuoskaávdnasat otne eai geavahuvvo ollásit, ja berrešeimmet geavahit veahkkeváriid buorebut mat otne leat uhcán ánsšášuvvon ". Reasta cealkagis sihkkojuvvo.Cealkka dán manis sihkkojuvvo maid.

8. oassi, 1. cealkka muhttit dása: "Dorskemáttodat lea dál nu garrasit áiton ahte vissis šaddanguovllut berrejit ráfohuvvot ollislaččat, erenoamažit Svalbardaguovlu.

6. čuoggái Geahpedeapmi:

6.1 Fatnasat

1. oassi, 6. cealkka muhttit dása: "Garra geahpedeapme orru leat vealtameahtton, muhto ferte erenoamaš deastta atnit riddo-fatnasiide". Čuovvu cealkka sihkkojuvvo.

3.oassi vuolimusas muhttit ná: "Jus reguleremat šaddet nu ahte unnimus doalut hoigaduvvojit, de Sámediggi háliida čujuhit ahte dát livššii vearrut jurdagiidda sámelágas ja vuođđoláhkapara-gráfas, ja riikkaidgaskasas rivttiin ea.ea. nugo celkojuvvon ILO-konvenšuvnna II oasis eanavuoigatvuođaid birra (gč.art.13) ja FN-a konvenšuvdna siviila ja politihkkálaš rivttiid birra, ártihkkal 27 ".

7 Konklusuvdna/Loahppajurdda

Manimuš cealkaga maŋis 4.oasis lasihuvvo: "Sámediggi háliida deattuhit ahte prinsihpat sámiid kollektiivalaš vuoigatvuodat eatnamiidda ja čázádagaide maiddái gusket rivttiide guolástit lagamus áhpeguovlluin".

SÁMELISTA R. RYE JOSEFSEN BOKTE OVDDIDII ČUOVVOVAŠ EVTTOHUSA MUHTTIT STIVRRA MEARRÁDUSEVTTOHUSA (dárogiillii):

3. Čuoggái Bivdu

3.oassi sihkkojuvvo. Sadjái bidjat ođđa oasi:

Trolárat galget eret ealahusas. Doaibma dán rádjai lea čájehan ahte fanasšlájá lea stuorra veahkkevárrestajideaddji. Dalle oaččušeimmet stuorát osiid juogadeapmai vuotna- ja riddobivdiide geat áiggiid čađa leat lealihan iežaset guollebivdduin, áidna ealáhussan dahje lassin eará sisbohtui. Dasalassin fertejit barggut álggahuvvot almmolaš olis. O.m d. geaidnohuksema, eanet virggit dearvvašvuođa- ja oahpahus-ásahusaide ea.ea.. Reantočoavdin ja loatnamáksima maŋideapmi ferte čađahit.

Oasis fábrihkkatroláriid birra sihkkot manimuš cealkaga: "Posiitiivalaččat lea maid ahte dát fatnasat leat dohkkehan ahte sii sáhttet bivdit gáiddus čázádagain.

Pkt. 6.1 Fatnasat

Olles oassi sihkkojuvvo: Válđojurdda bohtá ovdan mu evttohusas muhttit čuoggá 3 Bivdu.

FRIDJA LIHTTU, M.GUHTTOR BOKTE OVDDIDII ČUOVVOVAŠ MEARKAŠUMIID ÁŠŠÁI 8/90 VEAHKKEVÁRREDILÁLAŠVUOHTA BARETSÁBIS (dárogiillii):

Sámediggi jearrá Gieladepártemeantta deaivvádit Sámedikki ealáhuslávdegottiin (nu fargga go lea nammaduvvon ja bargagoahtan), ja buktit geatnegahtti čielggadusa mo doaimmat mat evttohuvvojit NAČ 1988: 42 lea jurddašuvvon čađahuvvot.

BB-A JOAVKU OVDDIDII ČUOVVOVAŠ LASSIEVTTOHUSA (dárogiillii):

Nugo stivra lea evttohan oktan čuovvovaš lasáhusain:

7.1 Doaimmat lagamus áigái:

Doaimmat lagamus áigái sihkkarastit lávdadis (desentr) áššáma:

- doarjut gáibádusaid guolásteddjiin dárbašlaš vealgesihkkoma dahje gáibádusa bissehit reanttuid ja oassemávssu máksima.
- ahte oasseortnet sihkkarastá doaimma riddo- ja vuotnafatna- siide, mii livččii leat vuđolaš váikkuhussan mearrásámi álbmogii.
- ahte "minstelotten" addo geahčakeahtá fanas-sturrodahkii.
- ahte fábrihkkatrolárat galget eret Bárentsábis.
- ahte ásahuvvojit ekonomálaš doarjjaortnegat divodit gádderusttegiid mat gullet guolástusealáhussii.
- ahte doaimmat álggahuvvojit gárvet njuoskaávdnasiid buoremusat báikkálaččat ja guovllulaččat.
- ahte seismihkka sprengemat bissehuvvojit dasságo váikkuhusat leat čielgan.

7.2 Doaimmat guhkkit áigge badjel

Buoridandihtii dili bissevaš dássái lea dárbašlaš čađamannii muhttašumiidde dáža veahkkevárrehálddašeamis - ja guolástus- politikas. Sámediggi háliida danin dás mearkkašit čuovvovaš ortnegiid mat fertejit čađahuvvot:

- láhkaduvvon ekologálaš ávkkuhus meara veahkkeváriin.
- láhkaduvvon vuosttasvuoigatvuohta árbevirolaš vuotna ja riddobivdui.
- láhkaduvvon regionala veahkkevárreháldema stivren.
- ahte Sámediggi beassá váikkuhit regionala veahkkevárreháldema
- ahte Sámediggi beassá loaidat reguleren-ráđđai.
- ahte molssaealáhusa doaimaheaddjit ožžot láhkaduvvon rivttiid guolástusa oktavuodas.
- ahte doaimmahuvvojit geavahanplánat vuotnaguovlluide.

Árvvoštallandihtii dáid diliid de ásahuvvo mánggabealálaš lávdegoddi oktan nanna searvamiin Sámedikkis ja davimus Norggas.

3 Jienastepmi

Sámediggestivrra evttohus, oktan NSR-joavkku muhttinevttohusain ja Bargiidbellodaga lassievttohusain dohkkehuvvui ovttajienalaččat. Mearkašumit friddja lihtus sáddejuvvojedje ovttajienalaččat sámediggestivrii. Sámelistta evttohus hilgojuvvui 2 jiena vuostá.

ÁŠŠI 9/90 SÁMEDIGGI - GASKAÁIGÁSAŠ MIHTTOMEARIT JA HÁLDEVUOGIT ÁIGODAGAS 1989-1993 OKTAN DOAIBMAPLÁNAIN 1990 VÁRAS

1 Áššebáhpirat:

- Gieladepártemeantta reivve b. 28.06. 1989 Norgga sámeráđđái.

2 Ovddiduvvon evttohus:

SÁMEDIGGESTIVRRA MEARRIDANEVTTOHUS:

Sámediggi oaidná doaibmáplánema leat dehálaš gaskaoapmin Sámedikki doaimmaide. Sámediggii ávžžuha Sámediggestivvra ovde mužžii bidjat dán barggu 1990-is. Dán berre dahkat dainna ulbmilin ahte sáhtta gaskaáigásaččat meannudit mihttomearre- ja strátégiaosiid (geahča kapihtaliid 4 ja 5) manimus čoaikkimis dán jagi, ja loahpalaččat meannudit plána oktan doaibmalánain 1991 várás Sámedikki vuosttas čoaikkimis 1991-is.

Doaibmaplána 1990 várás biddjo loahpalaš meannudeapmai boahte čoaikkimis Sámedikkis.

FRIDDJA LIHTTU M. GUHTTOR BOKTE OVDDIDII ČUOVVOVAŠ MEARKAŠUMIID (dárogillii):

1. Mearrádušas áššis 4/90 lea jurdda ahte jahkedoaibma nuppástuvvo čállidoibmii váldolávdegottiide juo 1990-is.

2. Lea eahpidahkes ahte SOF-a meannudandoaimmat oalle ollu loktet Sámedikki hálddašandoaibmanávccaid. 70% dain olmmošlaš návccain mat Sámedikki ja Sámi ovddidanfoandda oktasaš hálddašhusas lea, geavahuvvojit otne SOF-a doaimmaide. Ferte árvvoštallat eai go dát guokte hálldahusa áiggi mielde berre leat sierralagaid.

3. Ferte leat eaktun ahte juohke dooaibma-/váldesirddiheames čuvvot ressursat nugo virgeláhkavuođu, doaibma- ja ruhtabidjogaskaoamit.

NSR - JOAVKU O.DIKKANEN BOKTE OVDDIDII ČUOVVOVAŠ MEARKKAŠUMIID (dárogiillii):

Sámedikki vuoigavuođalávdegoddi álgá bargat sámi vuoigatvuođalávdegottiin, nu ahte sáhttá álgit bargagoahtit čielggadit sámiid vuoigatvuođagažaldagaid mat gusket vuotna- ja rittu guovlluid gos sámit ássat ja leat ássan.

NSR - JOAVKU J.JERNSLETEN OVDDIDII ČUOVVOVAŠ MEARKKAŠUMIID (dárogiillii):

Váldolávdegottit ožžot iežaset hálldáhusaid, mat bohtet lassin hálldahussii mii lea juo Kárašjogas, ja maid lávda ásaha.

MIKKEL A. GAUP OVDDIDII ČUOVVOVAŠ MEARKKAŠUMIID (dárogiillii):

Čujuhan iežan cealkámuššii go meannudeimmet ášši 10/90 ja dáhtun ahte doaibmaplána čielgasit deattasta:

- 1) Man dehálaš váldoealáhusat eanandoallu, boazodoallu ja meahcceealáhus lea, seailluhit ja ovddidit sámi kultuvrra.
- 2) Dát ealáhusat berrejit ain oažžut ovddidanvejolašvuođaid.
- 3) Meahccee-ealáhus berre oažžut seammá árvvu go eanandoallu, boazodoallu ja guolásteapmi-ge.

BB-A JOAVKU S.PEDERSEN BOKTE OVDDIDII ČUOVVOVAŠ MEARKKAŠUMIID (dárogiillii):

5.2.2 Oassemihttomearri 1.2

Sámediggi bidjá čuovvovaš oassemihttomeriid ovdamužžii:

- láhkaduvvon ekologálaš ávkkuhus meara veahkkeváriin
- láhkaduvvon vuosttasvuoigatvuohta árbevirolaš vuotna- ja riddobivdui.
- láhkaduvvon regionala veahkkevárreháldema stivrejupmi
- ahte guolásteapmi dohkkehuvvo Leahkit leat sámi máterialalaš kultuvra-vuođđun, oktan riikalaš ja álbmotrievttilas suojiin.

5.3.3 Oassemihttomearri 2.3

3. Čuokkis: Sámi sáddagat.

- ahte ášahuvvo riikabirrasaš sáhta seammá kánalii
- guhkesáiggebadjel plána dahkko NRK Sámi Radioi, mii maiddái sistisdoallá TV-sáddagiid. Oktasaš davviriikalaš čovdosa berre maid árvoštallat dákkár oktavuodas.

5.3.4 Oassemihttomearri 2.4

4. Čuokkis: Kompetansa (gelbbolašvuohta)

- ahte eanet ain eanet sámediggeáirasiin ožžot vejulašvuođa doaibmat Sámedikkis ollesáigge.

5.5.1 Oassemihttomearri 4.1

- Davviriikalaš oaidnu galgá leat mielde árvvoštallamis.

3 Jienasteapmi:

Sámediggestivrra mearrádusevttohus dohkkehuvvui ovttajienalaččat

Buot mearkkšumit sáddejuvvojedje sámediggestivrii.

ÁŠŠI 10/90 STÁHTABUŠEAHTTA 1991 - KAP. 503 SIERRA DOAIMMAT SÁMI
ALBMOGA VÁRAS, ÁLGOEVTTOHUS BUSEHTTII.

1 Áššebáhpirat:

- St.prp. nr. 1 (1989-90) Gielda- ja bargodepártemeanttas bušeahhtaáigodahkii 1990 (ovdal sáddejuvvo).
- Gieladepártemeantta bušeahttareivve b. 06.12.1989 (mielddus 1)
- Sámiid eatnansearvvi bušeahттаevttohus b. 27.11.1989 (mielddus 2).
- Norgga sámiid riikasearvvi bušeahттаevttohus (ii beaiváduvvon) (mielddus 3).
- Sámiid duoji bušeahттаevttohus b. 23.11.1989 (mielddus 4).
- Reivve b. 27.11.1989 Bargiidbellodaga sámediggejoavkkus (mielddus 5).
- Reivve b. 17.11.1989 Gasska Nordládde Sámelisttus (mielddus 6)
- St.prp. nr. 1 (1989-90) Geavaheaddji- ja hálldahusdepártemeanta, s. 92 (mielddus 7).
- Geavaheaddji- ja hálldahusdepártemeantta birrasátta P650 b. 02.01.84 doarjjaortnegiid birra politihkkálaš servviide (mielddus 8).
- Hálldahusa čála b. 22.11.1989 bušeahttasystema birra ja mo bušeahttabargu dahkko stáhtas (mielddus 9).
- Sámedikki reivve b. 19.12.89 o/čuovvu gažaldatčállosiin b. 18.12.1989 (mielddus 10).
- Hálldahusa čála, beaiváduvvon 25.01.90

2 Ovddiiduvvon evttohusat:

SÁMEDIGGESTIVRRA MEARRÁDUSEVTTOHUS:

1. Sámediggi buktá dán álgoevttohusa bušehttii kápihttalii 503 Sierra doaimmat sámi albmoaga várás, oktan skoviin ja čielggademiiguin čuvgesrukses evttohussii mas leat váldogáibádusat stáhtabušehttii 1991 várás.

2. Sámediggi čujuha postii 71 Doarjja Norske Kveners Forbundii. Searvi lea gaskaáigásaččat biddjon kap. 503 vuollái stáhtabušehtas 1990 várás, ja galgá loahpalaččat heivehuvvot stáhtabušehttii 1991-is. Sámediggi ávžžuha ahte mearriduvvo sierra vuollepoasta juolludeapmai Sd.prp. nr 1 Kultuvra- ja dieđadepártementii, kapihttal 387 Eará kulttosuodjalusulbmilat, poasta 79 Doaimmat muđui, vuollepoastan 6 Norske Kvenes Forbund.
3. Sámediggi háliida mearkašit ahte rehketoallotállat 1989 ovddas eai leat vel oažžumis ja lea bidjan vuođđun S III 1989 álgošušehttii. Hállahusa áššemeannudeapmi čuovvu sierralaš mielddusin Gieladepártementii.

BB-A JOAVKU S.PEDERSEN OVDDIDII ČUOVVOVAŠ MEARRÁDUSEVTTOHUSA (dárogiillii):

1. Sámediggi čuovvola daid prioriteremiid maid stivra lea dahkan bušehttagehá siskkabeal.
2. Dattetge čuoččuhit ahte gehá depártemeanttas, man siste stivra lea doalahan, ii atte doarvái vejolašvuođaid Sámediggái čađahit politihkkálaš doaimmaid mat leat jurddašuvvon. Dát guoská sihke oktavuhtii sámi servodagain ja riikaservodagain.
3. Sámediggi jáhkká ahte guovddáš politihkkálaš eiseválddit dán juo ovdagihtii dihtet.
4. Danin vuorditge ahte maiddái čuovvovaš čuoggát duohtan dahkkojit 1991 bušehtas:
  - A) Doarjja sámediggejoavkkuide nu go stivrra lea dovddahan dárbbuid.
  - B) Vejolašvuohta luvvet sámediggeáirasiid bargguset gitta viđaolbmo jahkebáلكá mađe.
5. Muđuid čuovvut stivrra prioriteremiid doaimmaide olggobeal bušehttagehá.

O.DIKKANEN OVDDIDII ČUOVVOVAŠ EVTTOHUSA (dárogiillii):

Stáhtabušehtta 1991 Kap. 503 Sierra doaimmat sámi álbmogii posta 50; lasihuvvo 9.300 millj. ruvnnos 50 millj. ruvdnui.

I.JUUSO OVDDIDII ČUOVVOVAŠ EVTTOHUSA (dárogiillii):

Doarjja stáhtabušehtas, postas 60 lea beare unni daid doaimmaid ektui mat galget čađahuvvot sealluhit ja ovddidit sámi giela. Poasta šaddá maid beare unni dasa ahte giellaláhka sáhtá šaddat váikkuhussan go lea jurddašuvvon. Posta berrešii leat 11 millj.

NSR - JOAVKU N.JERNSLETEN BOKTE OVDDIDII ČUOVVOVAŠ EVTTOHUSA (dárogiillii):

NSR'a sámediggejoavku evttoha ahte stivrii biddjo doaibma lasihit bušeahttameriid sámi válдоorganisašuvnnaide.

- Dorjja oazžut fágalaš ekspeartaveahkki čielggadusaide, veahkin Sámedikki bargui fágalaš gažaldagaiduin.
- Viiddidit Sámi ovddidanfoandda váikkuhanguovllu Gaska-Romsii ja erenoamaš osiide Sážžái (Senja).
- Loktet bálkábeali ruhtaoasi Sámedikki hálddahusas nu ahte dávista vuđolaš mearrádusa álggahit barggaid válđolávdegottiin.

3 Jienastepmi

Bargiidbellodaga evttohus oktan samediggestivrra mearrádus-evttohusain dohkkehuvvui ovttajienalaččat. Muđuid evttohusat sáddejuvvojedje sámediggestivrii.

ÁŠŠI 11/90 NOROGGA OVIDNU ILO - 169 - GULASKUDDANČEALKKA

1 Áššebáhpirat

1. Reivve beaivad. 24.10.89 GBD-as
2. ILO K-169 álgoálbmogiid ja čeardaálbmogiid birra
3. ILO-Bargokonferánsa 1989: Resolušuvdna ILO-doaimmaid birra
4. Čuoggát stáhtalaš rapportas ILO-konferánsas 1989
5. Ášši R 48/88 Norgga sámeráđi bealis
6. Sárdnon maid Leif Dunfjeld doalai Álaheajus 2.-3.9.89

2 Ovddiduvvon evttohusat:

SÁMEDIGGESTIVVRA MEARRIDANEVTTOHUS

Sámediggi diehtá ahte ILO lea áidna riikkaidgaskasaš orgána mii lea dahkan riikkaidgaskasaš neavvu álgoálbmogiid birra ja sin vuoigatvuođaid birra: konvenšuvdna (šiehtadus) nr.169, mii dohkkehuvvui ILO válđočoahkkimis geassemánu 27. beivve 1989. Dát konvenšuvdna lea rievdadus, ja boahtá konvenšuvnna nr. 107 sadjái. Dat dahkkui 1957-as ja válđii ovdan álgoálbmogiid vuoigatvuođaid.

Sámediggi lea maid duhtavaš dasa ahte prinsihppalaš (vuđolaš) sisdoallu K-169-s lea jorran alfárot nuppe láhkái boares K-107 ektui, mas isitvuohta lea jorran dohkkeheapmai ja árvui kultuvralaš ovttadássásašvuhtii ja čearddalaš (etnálaš) mángabealálašvuhtii.

Ođđa konvenšuvnnas lea áсахuvvon vuđolaš geatnegasvuohta stáhtas váldit bistevaš ja geatnegahtton oktavuođaid álgoálbmogiiguin sin ovddasteaddji orgánaid bokte. Dát guoská áššiide main lea hálddahuslaš ja láhkaaddi sisdoallu ja mat gusket álgoálbmoga beroštemiide.

Konvenšuvdna bidjá maid eaktun ahte dát oktavuođat galget dahkkot "buriin jurdagiin" ja čađaheamis galgá leat soabalaš-vuohta ulbmilin.

Ođđa konvenšuvnnas lea maid jurdda ahte stáhtas lea geatnegasvuohta áсахit ortnegiid gos álgoálbmot, nugo álbmot muđuige, friddjadit sáhttet searvat buot dásiin meannudan-barggus válljejuvvon orgánain.

Ođđa konvenšuvnna eanavuoigatvuođamearrádušat leat sakka nannoseabbut go ovddit konvenšuvnnas. Seammás go K-169 vuige álgoálbmogiid dohkkehuvvon vuoigatvuođaid árbevirolaš eatnamiidda, de vuige maid ahte dáin eananvuoigatvuođain leat kollektiivalaš (ovttaráđálaš) bealit. Dát sáhttet mearkkašit ahte dohkkehuvvojit álgoálbmogiid iežaset árbevirolaš rievtti-oainnut eatnamiid oamasteami birra.

Čielga negatiivalaš bealit ođđa konvenšuvnnas bohtet ovdan daid gáržžidemiin mat gusket veahkkeváriide eatnama vuolde. Váikko vel biddjo stáhttii erenoamaš geatnegasvuohta váldit oktavuođa eanangeavaheamis ja muđui vuoigatvuohta buhtádussii álgoálbmogii, de lea čielga jurdda konvenšuvnnas ahte stáhtas lea omastanvuoigatvuohta veahkkeváriide eatnanvuolde jus eará ii leat mearriduvvon riikka láhkaaddimis mudui.

Go guorahallá ođđa konvenšuvdnateavstta, de lea eahpidahtti galego Norgga láhkaaddin ja doaibma lea ollásit dohk kalaš daidda gáibádusaide mat bohtet ovdan K-169-is.

Muhto dál han dahkkojit čielggadusat sámevuoigatvuođalávdegotti olis, main ulbmilin lea gávdnat ođđa vugiid láhkaaddimii. Sámediggi lea dan oaivilis ahte lahkarievdadeamit eai leat dárbblaš ággan ratifiseremii (duođašteapmai) jur dál, muhto ratifiseren bukta gáibádusa riektičielgamii ja soaitá maid láhkarievdademiide soames osiide dasto.

Sámediggi háliida deattuhit ahte K-169, jus dat šaddá duođaštuvvot, ferte leat unnimus mearri ja iige mange láchkái gáržžidit Norgga láhkaaddima dulkuma ja viiddideami.

"INDIGENOUS PEOPLE" SÁNI JORGALEAMPI DÁROGILLI.

Dárogielas lea otnáži geavahan "álgoálbmot" mas lea seammá dulkun go "indigenous population" K-107-s.

Dávistettin riikkaidgaskasaš rievdadeapmai oainnus mii guoská álgoálbmogiidda, lea dajaldat "indigenous population" molsojuvvon dajaldagain "indigenous peoples" K-169-is. Eangalaskielas (ja fránskagielas) lea oainnat stuorra eruhus dán guovtti dajaldagain.

Go dárogielas dušše lea okta sátni eangalaskielat dajaldagaide, de seammá sisdoalloearuhus ii boađe oidnosii dárogielas. Ovdamearkkadihtii sáhtta dárogillii dadjat ahte sámit leat okta álbmot, ja ahte sámit lea álgoálbmot.

Dan dáfus Sámedikkis eai leat mearkašumit dasa ahte dajaldat "álgoálbmot" geavahuvvo dárogillii nu guhkká go jurdda lea ahte dát galgá mearkašit seammá go "indigenous peoples" eangalaskielas. Dasalassin oaivvilda Sámediggi ahte dajaldat mii geavahuvvo sámegillii jorgaluvvon K-169-s, galgá leat vuođo-dajaldahkan.

3 Jienasteapmi

Sámediggestivrra mearrádusevttohus dohkkehuvvui ovttajienalaččat

ÁŠŠI 12/90 EVTTOHUS LÁHKANJUOLGGADUSAIDE SÁMI GIELA GEAVAHU-
HEAPMAI - GULASKUDDAN

1 Áššebáhpirat:

1. Reivve b. 1.12.1989 Kulttuvra- ja dieđadepártemeanttas, oktan mildusiin: Listu gulaskuddanáhusaiguin
2. Ot.prp. nr.00 (1989-90) Sámi giella, Láhka muhttidusain
I) Láhka 12.06. 1987 nr. 56 Sámedikki ja eará sámi vuoigatvuođalaš diliid birra (sámelahka). II) Láhka 13.06. 1969 nr. 24, vuođoskuvlii guoskii.

2 Ovddiduvvon evttohusat:

SÁMEDIGGESTIVRRA MEARRÁDUSEVTTOHUS

Sámediggi dáhtto stivrra bargat viidáseabbut giellalágain dáid váldoprinsihpaid mielde mat masá ollásit dávistit Myklevold-lávdegotti evttohussii.

(1) Sámi giela arvu

Sámediggi oaidná positiivalažžan ahte Ráđđehus ovddida evttohusa sámi giellaláhkii, ja mas váldoprinsihppa lea ahte sámi gielas galgá lea árvu nugo almmolaš giellan.

(2) Okta sámigielalaš hálddašanguovlu

Livččii gievrrodahtti olles sámi guvlui Davvi-riikkain ahte áshuvvošii guovlu gos sámi giella prinsihppalaččat oažžu ollislaš árvvu buot beliin servodagas, nugo hálddašanguovlu, rievttidoaimmas, skuvladoaimmain ja dearvvašvuođa- ja sosi-
aladoaimmain j.n.a.. Earret daid guovlluid mat leat namahuvvon lánkaevttohusas, de dáid ortnegiid guovllut berrejit viiddiduvvot maiddá guoskat Porsánguui ja Gávutnii Romssas.

(3) Okta oktasaš sámi giellaguovlu

Geahčadettiin sámi gilaláš ja kultuvraláš oktávuhthii olles guvlui, masa Norggas gullet golbma váldosuopmanguovllu Máttá-Várjjagis davvin gitta Rørosii ja Engerdalii máddin, de Sámediggi oaidná dohkketmeahtton ahte buot giellaláš vuoigatvuođat čadnojit čilgehussii mas "sámigiella" mearkkaša davvi sámegiellan nu ahte luleju- ja máttasámegiella olgguštuvvo.

(4) Vuđolaš giellaláš vuoigatvuođat sámiide ja sin mánáide sámi guovlluin olggobeal sámegiellaláš hálddašanguovllu berre čielgasit láhkaduvvot lágas. Dát gusket vuoigatvuođaide nugo:

- vuoigatvuohta sámegiellohppui,
  - vuoigatvuohta geavahit sámi gielas doaimmadetiin olmmošla vuoigatvuođaid ja dárbbuid duopmostuoluid ja politieiseválddiid ovddas, ja nugo buohccit ja dárbbáseaddjit dearvvašvuođaásahusain, ja
  - vuoigatvuohta girkolaš bálvalussii sámegillii.
- Dákkár vuoigatvuođat berrejit maid čađahuvvot gávpogiin gos mihá ollu sámit áššet.

(5) Sámediggi haliida deattuhit ahte geahčadettiin dan váttis dillái sámi giella lea, de lea dárbbálaš dohkkehit giellalága nu fargga go vejolaš.

(6) Sámediggi vuordá ahte Stuorradiggi, oktanaga go lánka dohkehuvo geahččá bearrái ahte doarvái ekonomálaš veahkevárít juolluduvvojít vai giellalága ulbmilat sáhttet čađahuvvot.

MATHIS M. SARA OVDDIDII ČUOVVOVAŠ EVTTOHUSA LASSIN STIVRRA MEARRÁDUSEVTTOHUSSII (sámegillii):

Doarjjun evttohusa muhto bivddán váldit evttohussii, čuogga 2 vuollái sámi girku.

FRIDDJA LIHJU, M.GUHTTOR BOKTE, OVDDIDII ČUOVVOVAŠ EVTTOHUSA (dárogiillii):

Čuog.2; lasáhus 1. cealkagii "okta guovlu" manná :
" dán vuoru".

Čuog.4; 1. sággesčuoggái lasáhusa "geahčakeahtta mánnalohkui skuvllas"..

Manimus cealkka čuoggáš 4 muhttit dása:

"Dákkáraš vuoigatvuođat galget maid guoskat gávpogiida gos ollu sámit leat čoagganan. Dát galgá maid guoskat sámiide gos ihkenassii áššet riikkas, nu ahte dálá háldenvuohki ii hedjon.

Ivar Simonsen ovddidii čuovvovaš evttohusa:

1. Láhka namma rievdaduvvo Láhkii giela dáfus álgoálbmogiidda Davvi-riikkain.

3 Jienasteapmi:

Sámediggestivvra mearrádusevttohus, oktan Mathis M. Sara lasáhusain. dohkkehuvvui ovttajienalaččat. Fridnja lihttu evttohus, ja evttohus Ivar Simonsen-is sáddejuvvui ovttajienalaččat sámediggestivrii.

ÁŠŠI 13/90 VÁLGGAT SOTTET

Eai čađahuvvon válggat Sámedikki ollesčoahkkimis.

ÁŠŠI 14/90 SÁMEDIKKI 1990 ČOAHKKINPLÁNA

1 Áššebáhpirat:

- Ášši S 23/90 Evttohus Sámedikki čoahkkinfláni 1990

2 Ovddiiduvvon evttohusat:

SÁMEDIGGESTIVRRA MEARRÁDUSEVTTOHUS

Ođđajagemánu 30.b.-	guovvamánu 1.b.	:	Sámedikkis čoahkkín
Miessemánu 29.	- 31. beaivve	:	Sámedikkis čoahkkín
Čakčamánu 25.	- 27. beaivve	:	Sámedikkis čoahkkín
Skábmamánu 27.	- 29. beaivve	:	Sámedikkis čoahkkín

JOHN H. EIRA OVDDIDII ČUOVVOVAŠ EVTTOHUSA (sámegillii).

Čakčačoahkkín dollojuvvo 1990 golggotmánnu 9. - 11. beaivi.

3 Jienasteapmi:

Sámediggestivrra mearrádusevttohus dohkkehuvvui 28 jienain 10 jiena vuostá maid John H. Eiras evttohus oaččui.

ÁŠŠI 15/90 DIEÐIHIT ÁŠŠIID MAID HÁLIIDIT MEANNUDUVVOT

1 Ovddiduvvon evttohusat:

BB´A JOAVKU, E.O.LARSEN BOKTE, OVDDIDII ČUOVVOVAŠ EVTTOHUSA
(dárogiillii):

Rasjonaliseren Finnmarkku-meieriain - váikkuhussan sámi áššami.

Lea stuorra váikkuhussan go heaittiha rustegiid riikaoasis gos leat váttis dilitt, dasgo dáid bargosajiin leat stuorra árvu. Stáhta berre juolludit ruðaid nu ahte mielkebuvttadeaddjit eai manat ruðaid doaladettiin bargosajiid badjin.

Sámedigge jearrá stáhta eiseválddiid meannut nu ahte rusttegat mat otna leat, bisohuvvojit. Dán berre dahkat vai eat loavtte eanandoalu váldoealáhussan sámi guovlluin. Dáid bargosajit leat beare dehálačča.

BB´A JOAVKU, J.VEDHUGNES BOKTE, OVDDIDII ČUOVVOVAŠ EVTTOHUSA
(dárogiillii):

Sámediggeválgga árvvoštallan.

Bargiidbellodaga joavku Sámedikkis lea guorahallan vásihusaid vuosttas Sámediggeválggas, ja atná leat riehta dáhttut dikki ieš árvvoštallat guovdilis beliid válggain.

Áššit mat gullet dákkár árvvoštallamii sáhttet ea.ea. leat:

- vuohki mo jienastuslogu sisačállin čađahuvvo
- eavttut listtaid dahkat
- eavttut oazžut almmolaš doarjaga válgasearvamii
- mo ieš váлга čađahuvvo

Lea maid dárbbášlaš lagabui geahččat jienastuslogu gáibádusaide. Dás berre o.m.d. guorahallat čuovvovaš áššiid:

- viiddidit giellagáibádusaid gitta máttarvánhenbulvii
- mánáid njuolggá vuoigatvuohta čállot jienastuslohkui
- náittosguoimmi vuoigatvuohta jienastuslohkui
- earáid rievttit dákkár sisačállimii
- muhttašumit, dahje ođđasit čilget subjektiivalaš gáibádusaid

Orru leamen dárbu ođđasit geahččat válgakreatssaid, ja ođđasit árvvostallat galget go leat "utjevningmandatat".

Daidd čuoggáid mat dás leat guoskkahuvvon, ferte geahččat nugo ovdamearkkat Sámediggi ferte meannudit hui fargga dán válgá-áigodagas, jus de orru darbbašlaš evttohit ovttá dahje eanet lánkanuppástumiid.

Dán siva dihtii háliidit mii evttohit: ahte nu fargga go vejolaš nammaduvvo čielggadusjoavku mas fápmudus dávista bajábealde mearkkašumiid. Dán jovkui biddjo virgálaš čielggadusjođiheadđji áigemearrái, ja gii práktihkkálaš barggu galgá jođihit. Joavku berre buktit evttohusas ovdalgo vuosttas njealljadasjahki 1991 lea vássán. Sámediggi meannuda dán evttohusa, ja jus leš dárbu, de ovddida evttohusa láhkarievdademiide daid eavttuid mielde maid joavku lea ovddida.

IVAR SIMONSEN OVDDIDII ČUOVVOVAŠ EVTTOHUSA (dárogiillii):

Kursa čoahkkinstallamis ja áššemeannudeamis.

Evttohit ahte Sámediggi doallá kurssa politihkkálaš čoahkkinstallamis ja áššemeannudeamis áirásiidda ja sadjásaš áirásiidda. Lea dárbu dákkár ohppui. Evttohit ahte Gieldadepártemeanttas ohcat ruhtadoarjaga.

MATHIS M. SARA OVDDIDII ČUOVVOVAŠ EVTTOHUSA (sámegilii):

Čielggadus vuođđoealáhusaid boazodoallu, eanandoallu ja meahce-ealáhusaid birra.

Vuođđo-ealahusat boazodoallu, eanandoallu ja meahceealahusat galget bidjojuvvot áššiin boahte čoakkamii, dan oktavuođas čujuhan Mikkel A. Gaup evttohusaide ášši 9/90 Sámedikki doaibmaplána, meannudeapmái.

NSR - GJOAVKU, J.JERNSLETTEN BOKTE, OVDDIDII ČUOVVOVAŠ EVTTOHUSA (dárogiillii)

Ráhkadit doaibmapáhka/bargomárkkandoaimmaid sámi álbmoga várás.

Sámediggestivra galgá bargat áktiivalaččat váttisvuođaignat mat leat čuožžilan veahkkevárredilálašvuoda geažil ja barggohisvuoda geažil. Stivra berre diggut oazžut doaibmapáhka mas leat ruđat o.m.d. dása:

- 1) váidudit sosialalaš heađi sámi álbmogis.
- 2) sierranas bargomárkkandoaimmaid sámi álbmogii.

NSR - JOAVKU, J.H.EIRA BOKTE, OVDDIDII ČUOVVOVAŠ EVTTOHUSA (dárogiillii):

Boazoealahusa dilli.

NSR´a ovttasbargojoavku Sámedikkis dáhttu stivrra, Sápmelaš Álbmotlihttu Kárášjogas ávžžuhusa mielde, bidjat "Boazodoalu dilli" áššin.

Lea dárbu ahte Sámediggi álggaha mángabealálaš guorahallamiid diliid birra boazodoalus. Ávžžuhit stivrra árvvoštallat mo dán ášši galgá meannudit. Áinnas boahhte čoahkkimii.

JOHN J. NORDFJELL OVDDIDII ČUOVVOVAŠ EVTTOHUSA (dárogiillii):

Diehtujuohkinplána Sámedikki barggu ja mearrádusaid birra dikki jienasteddjiide.

Mo galgát dieđui juohkit Sámedikki barggu ja mearrádusaid birra dikki jienasteddjiide?

SÁMELISTA, S.BÅRDSSEN BOKTE, OVDDIDII ČUOVVOVAŠ EVTTOHUSA (dárogiillii):

Gieldaid Fálesnuori, Sállannuori ja Hammerfeastta oktan gieldan dahkat.

Oktan gieldan dahkat gielddaid Fálenuori, Sállannuori ja Hammerfeastta meannuduvvo Sámedikki ollesčoahkkimis miessemánus 1990. Áššemeannudeapmi šaddá oassin Sámedikki gulaskuddancealkagii áššis.

OLAV DIKKANEN OVDDIDII ČUOVVOVAŠ EVTTOHUSA (dárogiillii):

Eret váldit omsetningsdivada sávzzabieggus.

Mun dáhtun stivrra bargat oččodit omsetningdivada eret sávzza-bierggus Finnmárkkus. Mis han lea dušše 55% buvttadusas maid ieža dárbbasit.

NSR - JOAVKU, J.H.EIRA BOKTE, OVDDIDII ČUOVVOVAŠ EVTTOHUSA (sámegiillii):

Plána dahkat sámegiela juvssahahtti.

Sápmelaš Álbmotlihttu - Kárášjohka programmas lea dehálaš prográmapoasta mas cuožžu:- "bargat ahte sámegiella - sihke njálmmálaččat ja čálalaččat - galgá juksat eanet olbmuid go dál, girjjálašvuoda, mediaid ja olbmuid seavvoštallama bokte.

Dárogiillii:

Arbeide for å gjøre samisk språk - både skriftlig og muntlig - mer tilgjengelig for flere enn tilfellet er idag, via litteratur, media og mellommenneskelig kontakt.

SÁL bivdá ahte Sámediggi ieš guorahallagoahtá dán ášši vuđo-
laččat. Sámediggi ieš mearrida mainna lágiin ášši galga fievrri-
duvvot. Ášši sáddejuvvo stivrii joatkkagieđahallamii.

2 VJienastepmi:

Ovddiduvvon evttohusat sáddejuvvojit ovttajienalaččat sámedigge-
stivrii joatkkagieđahallamii

* * * * *

SÁMEDIKKI HÁLDDAHUS 14.02.90

Per A. Bær
Per A. Bær
coahkkinčálli